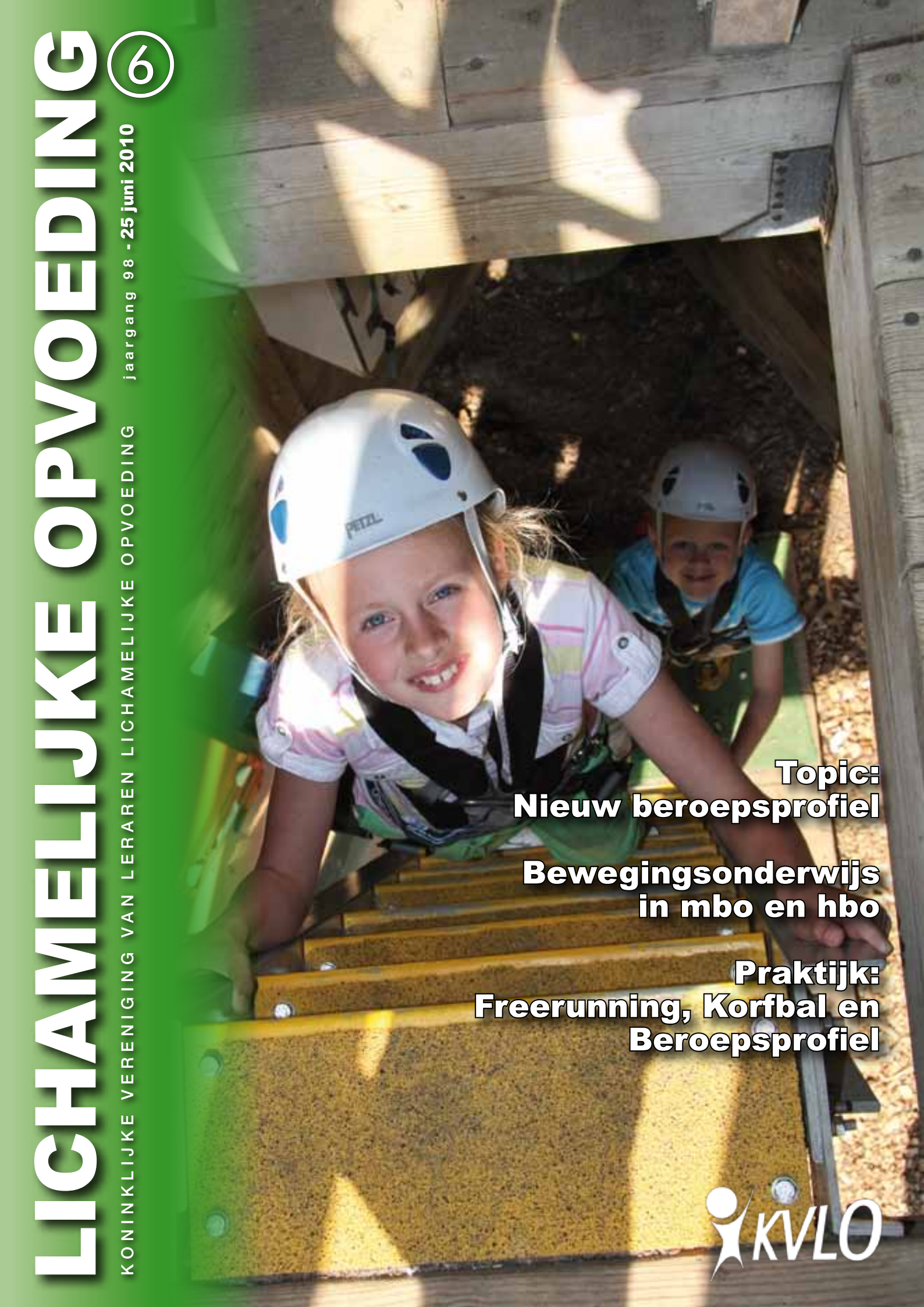
LICHAMELIJKE OPVOEDING
6
KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LICHAMELIJKE OPVOEDING
jaargang 98 - 25 juni 2010

Topic: Nieuw beroepsprofiel

Bewegingsonderwijs in mbo en hbo

Praktijk: Freerunning, Korfbal en Beroepsprofiel

KVLO

Wij blijven bij de les

Luisteren naar u. We willen immers blijven leren. Altijd alert op verbeteringen en vernieuwingen. Dit vormt de basis voor uitdagende inrichtingsconcepten en multifunctionele toestellen.

janssen · fritsen

van educatie tot wereldprestatie

www.janssen-fritsen.nl

INHOUD

Topic

Nieuw beroepsprofiel
Een snel veranderende samenleving heeft consequenties voor het onderwijs en het beroep van de leraar. Dit najaar verschijnt er een nieuw beroepsprofiel voor de leraar bewegen & sport. In dit nummer wordt hiervan een voorproefje gegeven. Naast het basisartikel zijn er korte beschouwingen van een collega, een schoolleider en NOC*NSF over het nieuwe beroepsprofiel te lezen. Verder worden de zeven beroepsstandaarden vertaald naar lessituaties softbal en is de bijdrage van IRP op het topic toegespitst.

06 Beroepsprofiel leraar 'bewegen & sport' anno 2010 / *Hilde Bax*

13 Het beroep van leraar stelt hoge eisen / *Albert Noord*

14 Het beroepsprofiel als spiegel / *Marcel Eising*

15 De leraar als 'adviseur en talentontwikkelaar' / *Gerda Op het Veld en Arjen Boonstoppel*

26 Beroepsprofiel in de praktijk / *Maarten Massink*

Praktijk

20 Freerunning in VO / *Dic Houthoff, Ger van Mossel en Maarten Vijfhuize*

24 Korfbal in een naschools aanbod (2) / *Arno de Swart en Chris Hazelebach*

26 Beroepsprofiel in de praktijk / *Maarten Massink*

Rubriek

05 | Eerste pagina
16 | Leuk / *Pelote*
18 | De IRP-praktijk
31 | Gelezen
36 | Collega's overzee
38 | Column / *VMBO in beweging*
43 | Webredactie
44 | Column / *Mery Graal*
44 | Scholing
46 | Laatste pagina

En verder

32 Het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs / *Miriam Appelman en Jorg Radstake*

40 Bewegingsonderwijs en sport hbo-ers en mbo-ers / *Wilt Dijkstra en Miriam Appelman*

KVLOweb.nl

FOTO OMSLAG: MICKY LUINGE

PRAKTIJKCOVER: HANS DIJKHOFF

Beter door ontwikkeling

KOI traint docenten en OOP in het omgaan met agressie en conflicthantering

KOI
KEUZE OPLEIDINGS INSTITUUT

www.keuze.org
leokeuvelaar@keuze.org

JEZELF DE BAAS

'Jezelf de baas' is een praktische agressie beheersings training voor jongeren met gedragsproblemen.
Aan de hand van oosterse verdedigingssporten wordt er gewerkt aan het gedrag van de jongeren.

AGRESSIE BEHEERSINGS TRAINING

Dit programma is ideaal voor (gym)docenten en leerling begeleiders die aan de slag willen met jongeren op school of bij een instelling. Het programma draait momenteel al op meerdere scholen en instellingen in de regio Rotterdam-Rijnmond.

ZTOP rotterdam

www.ztop-rotterdam.nl
ztoprotterdam@gmail.com

elswout AssurantieGroep

Veel verzekeringsvoordeel voor KVLO leden!

Speciaal voor KVLO leden is er veel voordeel te halen op alle verzekeringspremies. Zo is er een exclusief KVLO-verzekeringspakket samengesteld voor alle schadeverzekeringen en er is ook een zeer voordelige ziektekostenverzekering. Minimaal 20% korting op de bruto schadeverzekeringspremie en nog 12% pakket-korting mogelijk!

Kijk snel op www.kvloverzekeringen.nl voor alle informatie
of bel 023 - 751 00 00

KVLO verzekeringen is een samenwerking tussen Elswout AssurantieGroep en de KVLO

Mission 3+2

Edwin van der Sar

Vrijdag 4 juni, Mission Olympic in het Olympisch Stadion in Amsterdam. Eens Olympisch, altijd Olympisch en je voelt gewoon dat je op een historische plek bent. Een accommodatie waar na de Spelen van 1928 talloze interlands en de Europacupwedstrijden van Ajax zijn gespeeld. Ik weet nog dat ik in 1967 mee mocht toen Ajax het met Johan Cruyff tegen Real Madrid opnam. Het werd 1-1 en de uitwedstrijd verloor Ajax met 2-1. En nu, voordat de finalewedstrijden van Mission Olympic begonnen was ik bij een persbijeenkomst met André Bolhuis, voorzitter NOC*NSF, Ivo Opstelten, voorzitter Olympisch Plan 2028 en Edwin van der Sar die toen nog niet wist wat een mooi afscheid hij een dag later in de Amsterdam Arena zou krijgen. Doel van de bijeenkomst was om het belang van bewegen en sport aan de pers duidelijk te maken. Dat is goed gelukt gezien de verschillende perspublicaties in onder andere Spits en de Telegraaf. De Telegraaf had de stelling van de dag hieraan gewijd en maar liefst 80% van de mensen die hadden gereageerd vond dat er meer gym op school gegeven moet worden. Voor de KVLO is dat een mooie opsteker maar de winst van de ochtend was vooral dat NOC*NSF en het Olympisch Plan 2028 zich onomwonden achter het belang van goed vakonderwijs schaarde. Voor Edwin van der Sar was het geen vraag, hij vindt dat tenminste drie uur per week bewegingsonderwijs op de basisschool gegeven moet worden. Voor onze campagne 3+2=fit idee! is de steun van een prominent als Edwin van der Sar van groot belang en ik verwacht dat er nog meer prominenten hun steun gaan geven.
In ieder geval hebben Joop Alberda namens NL Coach en Jeroen Straathof als voorzitter van de atletencommissie van NOC*NSF zich achter onze campagne geschaard. En zo gaat Mission Olympic naadloos over in Mission 3+2!

Netwerk en rol afdelingen

Hoe nu verder? Wat kunnen we doen met die positieve uitkomsten in de media voor ons vakgebied? Allereerst is het belangrijk dat er in de afdelingen goede contacten worden opgebouwd met wethouders en gemeenteraadsleden. Dat gaat niet vanzelf en kost ook tijd. Het winnen van vertrouwen is belangrijk en vooral het meedenken met hen om meer aandacht voor ons vakgebied te krijgen. Een ander spoor is de sportwereld binnen de gemeente. Gesprekken met verenigingen en sportraden zijn onontbeerlijk om draagvlak voor bewegen en sport op school te krijgen. Maar denk ook aan bijvoorbeeld de huisartsen, fysiotherapeuten en welzijnsinstellingen. Ook hen hebben we nodig. Naast uiteraard de ouders, die ook een belangrijk drukmiddel kunnen zijn. Tot slot nog de media. Vooral hier geldt dat een goed contact belangrijk is. Uitkomsten van onderzoeken die het belang voor ons vakgebied aantonen, moeten zo worden vertaald dat ze eenvoudig in een krant te plaatsen zijn. En nodig de regionale tv eens bij je uit en laat ook leerlingen en ouders aan het woord.

Kiezen voor bewegen en sport

Een verrassende uitslag was het 9 juni zeker. Welk kabinet er zal komen is onzeker. Ik durf dat op dit moment, 12 juni, op te schrijven. Bij mij komen de herinneringen aan 1994 terug toen ik voor het eerst als Tweede Kamerlid werd gekozen. Ook toen een grote verandering in de Tweede Kamer en uiteindelijk de vorming van Paars I.
Voor bewegen en sport heb ik een aantal wensen. Uitvoering van mijn aangenomen motie uit 2004 waarin ieder kind tenminste drie uur bewegingsonderwijs onder leiding van een vakleerkracht op school krijgt. Daarnaast het instellen van een investeringsfonds voor de renovatie en de bouw van accommodaties voor bewegen en sport, waarbij de inbreng van het onderwijs leidend moet zijn. Verder een structurele investering in het mbo van 65 miljoen euro voor verplicht bewegen en sport. We zullen samen met onder andere NOC*NSF, NISB, Vereniging Sport en Gemeenten een eisenpakket bij de formateur moeten neerleggen. De meeste verkiezingsprogramma's steunen ons maar ik weet ook dat er na de verkiezingen nauwelijks meer naar de programma's wordt gekeken omdat de tekst van een regeerakkoord een compromistekst is en vaak globaal geformuleerd. Een gezamenlijk optreden van alle partijen die zich met bewegen en sport bezighouden is daarom noodzakelijk waarbij we concreet moeten aangeven welke maatregelen genomen dienen te worden.

Vakantie

Het schooljaar 2009-2010 zit er bijna op. De voorjaarsvergadering in Haarlem was een bijzondere, met een prima organisatie door de afdeling Haarlem. De onderscheidingen van Hilde, Guus, Oscar en Bert en het erelidmaatschap van Gert zijn een kroon op hun werk voor de KVLO. Geniet van jullie vakantie! Na de zomer beginnen we met een flitsende start van de campagne 3+2=een fit idee!

COLOFON **LICHAMELIJKE OPVOEDING** is een uitgave van de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Redactie: Hans Dijkhoff (hoofdredacteur) Maarten Massink (praktijkredacteur) Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster) **Redactieraad:** Hilde Bax, Marianne van Bussel, Lars Borghouts, Frank Jacobs, Mark Jan Mulder, Chris Mooij, Jorg Radstake, Sebastiaan Platvoet, Jan Faber, Peter Barendse. **Redactieadres:** KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, e-mail: redactie@kvlo.nl **Abonnement Lichamelijke Opvoeding:** Jaarabonnement € 60,– (buitenland € 80,–) Losse nummers € 3,– (excl. verzendkosten) **Handelsadvertenties:** Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, fax: 023 571 7680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com www.bureauvanvliet.com **Verschijningsdata 2010:** 29 jan., 26 feb., 26 maart, 30 april, 28 mei, 25 juni, 27 aug., 24 sept., 29 okt., 26 nov., 17 dec. **Druk:** Drukkerij Ten Brink Meppel, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 052 285 5111. **Vormgeving+Opmaak:** FIZZ reclame+communicatie, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 052 224 6162. Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf. Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben. Mededelingen vanwege de vereniging en artikelen, die het beleid van de vereniging raken, zijn voor verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur. **Dagelijks bestuur KVLO:** G. van Driel, voorzitter - mw. drs. B. Zandstra, secretaris - mw M. G. van Bussel, penningmeester - H.K. Evers - e-mail: bestuur@kvlo.nl **Secretariaat Thomas Groepering:** Drs F. Huijboom, P. Potterstraat 26, 5143 GX Waalwijk, tel.: 041 633 3022, e-mail: fred.huijboom@wxs.nl. **Ledenadministratie:** abonnementen en personeelsadvertenties: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist. fax: 030 691 2810, e-mail: ledenadm@kvlo.nl site: www.kvlo.nl. Opzeggingen dienen aangetekend te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar (kandidaatleden vóór 1 augustus). De opzeggingen worden door de KVLO bevestigd. **Contributie KVLO:** zie de website of neem contact op met onze ledenadministratie **ISSN-nummer: 0024-2810 telefoon: ledenadministratie 030 693 7676, algemeen 030 692 0847. Bezoekadres:** Zinzendorflaan 9. **De afdeling rechtspositie is bereikbaar via e-mail: *irp@kvlo.nl* of telefoonnummer 030 693 7678**

Beroepsprofiel leraar ‘bewegen & sport’ anno 2010

Een beroepsprofiel voor leraren ‘bewegen & sport’ is belangrijk. Een snel veranderende samenleving maakt dat het werkveld en het beroep van leraar zich ontwikkelen en dat vraagt om regelmatige herijking. Het beroepscompetentieprofiel uit 2004 gaf prima richting, maar na zes jaar is het tijd voor een vernieuwde versie.

Door: Hilde Bax

In de afgelopen twee jaar hebben Gert van Driel en Hilde Bax vanuit de KVLO, Frank Jansma vanuit de SBL (Stichting Kwaliteit Leraren) en Henk van de Palen namens de lerarenopleidingen Lichamelijke Opvoeding gewerkt aan het vernieuwde beroepsprofiel. Tijdens het ontwikkeltraject is er in diverse bijeenkomsten contact gezocht met het werkveld. Inbrengen vanuit workshops, kaderbijeenkomsten, gesprekken met het Aloco, hb, staf, NOC*NSF, SLO, Pabo-netwerk, MBO-raad zijn voor zover mogelijk meegenomen in het nieuwe profiel.
Zo is er bijvoorbeeld geregeld gesproken over de naamgeving. Moeten we het hebben over de lichamelijke opvoeding, bewegingsonderwijs of gaan we voor ‘bewegen & sport’? Ook zijn er nog andere suggesties gedaan. Uiteindelijk is gekozen voor bewegen & sport (b&s) als overkoepelend begrip voor het verplichte schoolvak. Het is de naamgeving voor het leergebied in de vernieuwde onderbouw van het voortgezet onderwijs en daarmee het meest hedendaags. In het verlengde daarvan wordt in de tekst gesproken over de leraar ‘bewegen en sport’ (b&s). In deze naam komt duidelijk tot uiting dat de leraar anno 2010 ook contacten onderhoudt met het werkveld van sport en bewegen buiten de muren van de school.
Het nieuwe beroepsprofiel leraar b&s bestaat uit de delen (1) inleiding, (2) ontwikkelingen in onderwijs en samenleving, (3) doelstellingen en legitimatie, (4) beroepsstandaarden leraar ‘bewegen & sport’ en (5) de ethische standaard leraar ‘bewegen & sport’. In dit artikel worden speerpunten en ontwikkelingen in het beroep van de leraar b&s weergegeven.

1 Inleiding

Elke leraar is een unieke persoon met een eigen beroepskleur, die in meer en/of mindere mate beschikt over de kwaliteiten die in het beroepsprofiel worden beschreven. In een beroepsprofiel krijgt vooral de ambachtelijke kant van het beroep aandacht. De competenties worden omschreven en geformuleerd in beroepsstandaarden, die opgebouwd zijn uit bekwaamheden om adequaat te handelen in beroepssituaties. Om recht te doen aan de complexiteit van het lerarenberoep is gekozen om via verschillende invalshoeken de kwaliteit van de leraar b&s te beschrijven. Ook moet bedacht worden dat het beroepsprofiel de ‘ideale’ leraar met tenminste vijf jaren ervaring schetst. Doorgaande scholing van elke beroepsbeoefenaar wordt steeds meer de regel. Het beroepsprofiel beoogt leraren een handvat te geven om keuzes te maken voor hun verdere professionalisering. Daarbij kan het zowel gaan om scholingsplannen op vaksectieniveau als op individueel niveau. Ook schoolleiders kunnen het beroepsprofiel gebruiken voor algemene en persoonlijke scholingstrajecten.
Het beroepsprofiel leraar b&s betreft een beschrijving anno 2010 en heeft een beperkte houdbaarheid in de tijd. Belangrijke speerpunten van de hedendaagse beroepsbeoefening worden geaccentueerd. Het is daarmee ook een strategisch document, dat haar werking voor de komende vijf tot zeven jaar moet krijgen.

2 Ontwikkelingen in onderwijs en samenleving

Een nieuwe ontwikkeling in het beroepenveld is de toenemende samenwerking van vakverenigingen van verschillende vakken onderling en de ondersteuning van de SBL aan de beroepsgroep voor leraren. De SBL ontwikkelde in opdracht van de overheid met werkgroepen van leraren bekwaamheidseisen die opgenomen zijn in de Wet BIO (Beroepen in het onderwijs) in het Besluit Bekwaamheidseisen Onderwijspersoneel (OCW, 2005b). Deze werden geformuleerd in zeven competenties die als beroepsstandaarden moeten gaan functioneren. Bovendien zijn de vakverenigingen

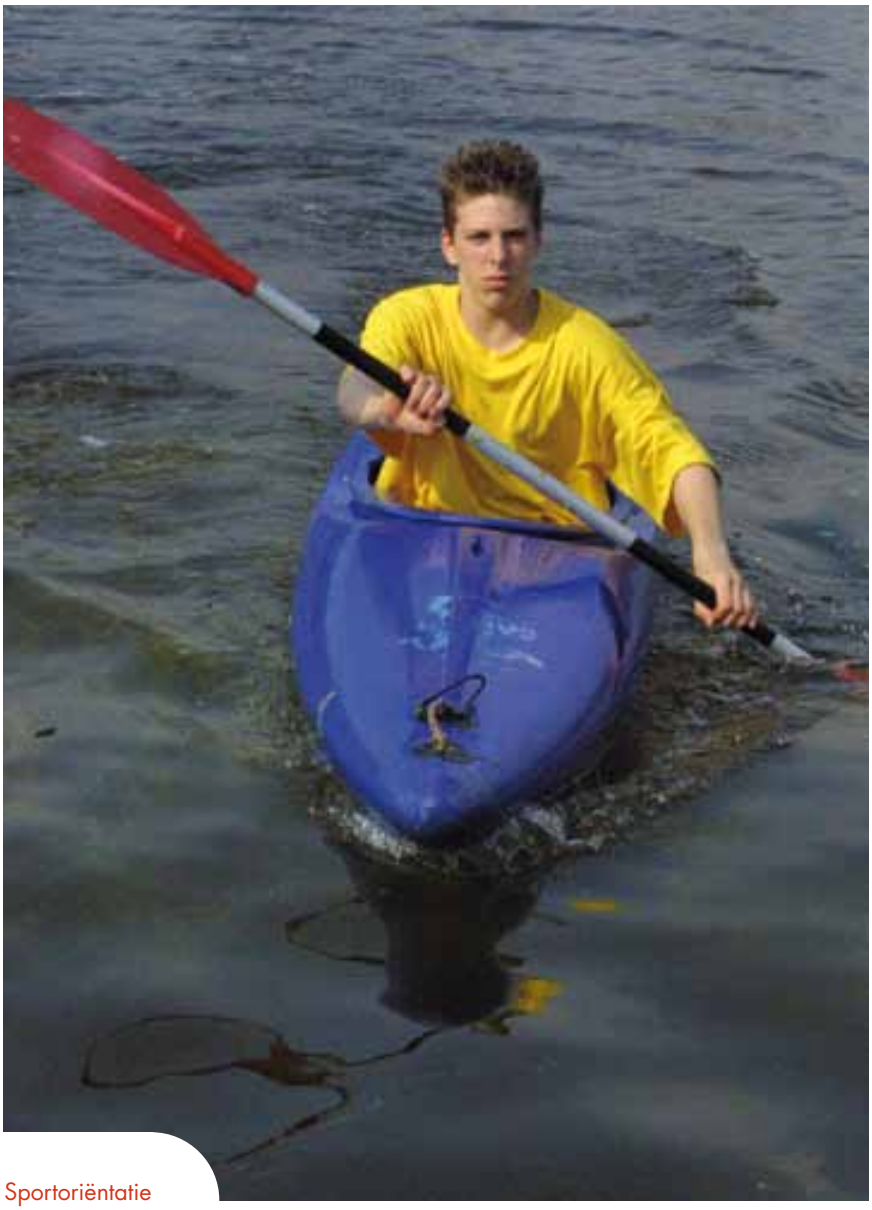
HANS DIJKHOFF

Inspiratie opdoen tijdens studiedagen

samen met de SBL aan de slag om een register voor de beroepsgroep van leraren te ontwikkelen.
Het nieuwe beroepsprofiel voor de leraar b&s zoekt aansluiting bij deze ontwikkelingen.
In de beroepscontext zijn bovendien drie aanleidingen te onderscheiden voor de herijking van het beroepsprofiel, te weten: het vak, de school en de samenleving. Alle aanleidingen worden kort besproken.

Aanleidingen binnen het vak
De *globalisering van kerndoelen en eindtermen* maakt het mogelijk dat scholen eigen keuzes maken voor de vormgeving en inrichting van het onderwijs. Wettelijke termen gelden als brede kaders. Veel scholen gaan op zoek naar manieren om hun onderwijs minder vakgericht en meer in thema's en projecten vorm te geven. Om toch voldoende houvast te bieden aan leraren b&s zijn door SLO en KVLO, in nauw overleg met het werkveld en de opleidingen basisdocumenten voor het basisonderwijs en voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs ontwikkeld.
Er is sprake van *groeiende wetenschappelijke kennis* op de gebieden sport en bewegen. Aanvankelijk was wetenschappelijk onderzoek vooral gericht op fysiologische en biomechanische parameters van sport en bewegen en lange tijd bleef bewegingsgedrag als betekenisvol en gesitueerd in een concrete context buiten beeld. Door de toenemende belangstelling voor sport en een actieve levensstijl komt er meer wetenschappelijk onderzoek naar de praktijken van sport en b&s. Het Europees jaar van opvoeding door sport (2004) heeft deze interesse zowel van de wetenschap als van de politiek geïntensiveerd. Stegeman (2007) concludeert in een literatuuronderzoek naar de effecten van sport en bewegen op school dat in bijna alle studies een positieve (maar doorgaans niet sterke) relatie gevonden wordt tussen sportparticipatie en schoolprestaties. Een andere interessante stroom van onderzoeken is het zogenaamde neuro-cognitieve onderzoek. Resultaten hiervan kunnen de methodische principes van de praktijk van sport en bewegen beter onderbouwen en aanpassen.
De leeromgeving vernieuwt wat betreft onderwijsaanbod en werkwijzen. De afgelopen jaren zijn er een sterke impulsen om b&s te moderniseren en zodanig te veranderen dat het meer leerlingen aanspreekt en bindt. Dit leidt tot spectaculaire aanpassingen binnen de bestaande sporten maar ook in het leergebied b&s. Street- en freesporten zijn populair. Maar ook de koppeling van bewegen en internet is interessant. Bedenk je eigen move en kom daarmee op 'YouTube'. Van geheel andere aard is de toenemende betekenis van digitale ondersteuning bij het bewegen. Het meest vergaand is het bewegingsspel Wii, waar virtueel en reëel bewegen zich met elkaar vermengen.

Aanleidingen binnen de school
Lesgeven in toenemende diversiteit is sinds de jaren negentig van de vorige eeuw steeds normaler geworden. De zorgwekkende toename van het aantal leerlingen in het speciaal onderwijs was hiervoor een belangrijke aanleiding. Bovendien werd in 2003 de bekostiging aangepast door de invoering van leerlinggebonden financiering, 'het rugzakje' en vanaf 2011 hebben scholen de plicht om te zorgen voor 'passend onderwijs'.
Een andere ingrijpende ontwikkeling is de toename van leerlingen met een andere culturele achtergrond. In de grote steden bestaat de schoolbevolking vaak al voor meer dan 50% uit leerlingen met een niet-westerse allochtone achtergrond. De verschillen tussen leerlingen worden ook groter door een toename van leerlingen met lichamelijke en zintuiglijke beperkingen en door leerlingen met allerlei ingewikkeld gedrag. Voor het geven van b&s betekent dat grote niveauverschillen. Op veel scholen wordt het zorgaanbod voor bewegen uitgebreid met motorische remedial teaching of remediërend b&s.
De *beroepsidentiteit leraren* krijgt sinds het rapport 'Leerkracht' van de commissie Rinnooy Kan, in opdracht van OCW, weer meer aandacht. Om het beroep aantrekkelijker te maken beveelt de commissie aan om naast maatregelen in de sfeer van beloning vooral ook te investeren in kwaliteitsondersteunende maatregelen. Er moet meer aandacht komen voor scholing en andere vormen van deskundigheidsbevordering. Om dit te faciliteren

ANITA RIEMERSMA

Sportoriëntatie

wordt voorgesteld om een lerarenregister in te stellen en leraren recht te geven op scholingsfaciliteiten als geld en tijd. Voor leraren b&s bestaat sinds 2007 de mogelijkheid zich in te schrijven in het KVLO-Register. Vanaf augustus 2006 is de Wet BIO van kracht. In deze wet is vastgelegd aan welke bekwaamheden leraren moeten voldoen en de verplichting van een bekwaamheidsdossier voor iedere leraar. In de personeelscyclus zal meer aandacht komen voor doorgaande professionalisering van de leraar.
De laatste jaren wordt er vaker vanuit leergebieden en thema's gewerkt. Het onderwijs moet aansluiten bij de leervragen van de leerlingen en het moet niet alleen vanuit de traditionele vakken plaatsvinden. De gedachte achter dit 'nieuwe leren' is dat de toepassing van het geleerde en daarmee de betekenis van onderwijs beter aansluit bij de leerlingen. In vrijwel alle sectoren van het onderwijs heeft dit geleid tot felle discussies en herstructureringsoperaties.

Aanleidingen binnen de maatschappij
Vanuit de samenleving wordt steeds meer aandacht gevraagd voor *bewegingsarmoede en gezondheid*. Het aantal jongeren met overgewicht is de afgelopen dertig jaar enorm toegenomen. Uit cijfers van het RIVM (2008) blijkt dat op vierjarige leeftijd 9% van de Nederlandse jongens en 16% van de meisjes overgewicht heeft. Bij vijftienjarigen zijn de cijfers respectievelijk 17% en 20%. De school en het leergebied b&s in school kunnen niet gezien worden als de enige plek die verantwoordelijk is voor de aanpak van het probleem. Succesvolle interventies beginnen bij het gezin en vragen om een multidisciplinaire aanpak. Voldoende sport en bewegen in en om school kan echter zeker positief bijdragen.
De landelijke overheid stimuleert *brede scholen*. De school vervult een spilfunctie in de wijk en kan bijdragen aan de sociale cohesie en het reguleren van maatschappelijke kwesties. Sport en cultuur zijn daarvoor krachtige instrumenten. Ter ondersteuning heeft de overheid (OCW, 2007) extra geld vrij gemaakt om combinatiefuncties te realiseren. Een combinatiefunctionaris is in dienst bij één werkgever, maar is in meer sectoren werkzaam. Daarbij kan gedacht worden aan onderwijs, kinderopvang, cultuur of sport. Een leraar b&s kan zo werkzaam zijn binnen de school voor het geven van b&s en met een beweegteam het naschoolse sportaanbod verzorgen.
In het *Olympisch Plan 2028* wordt de ambitie uitgesproken om de Olympische Spelen naar Nederland te halen. Het OP2028 biedt ook sport en bewegen in en rondom het onderwijs allerlei kansen voor nieuwe ontwikkelingen. Meer scholen gaan structureel samenwerken met sportverenigingen. Door een koppeling van leerlingvolgsystemen aan een talentherkenning- en volgsysteem kunnen talenten tijdig en meer systematisch worden gesignaleerd en kunnen talenten nog beter tot ontwikkeling komen.

3 Doelstellingen en legitimering voor 'bewegen & sport' op school

Kenmerkend voor b&s op school is dat alle jeugdigen worden bereikt. Ook de kinderen die vanuit zichzelf niet veel sporten en bewegen. Leerlingen worden geïntroduceerd in veel verschillende bewegings- en sportsituaties en er is aandacht voor diversiteit tussen leerlingen. Op school ligt de basis voor levenslang bewegen en het plezier dat dergelijke activiteiten met zich meebrengt. In de school dient sprake te zijn van een pedagogisch, didactisch verantwoord en veilig leef- en leerklimaat.
Tegenwoordig is het grootste deel van de vakwereld[1] -weliswaar met accentverschillen- van mening dat b&s op school vooral gericht moet zijn op doelstellingen zoals beter leren bewegen en sporten, leren samen bewegen, bewegen leren regelen en leren over bewegen, samengevat in het begrip 'meervoudige deelnamebekwaamheid'. Vanuit de samenleving wordt geregeld de betekenis van b&s in het kader van maatschappelijke kwesties benadrukt.

B&s als leergebied
B&s wordt gelegitimeerd, zoals ook voor andere schoolvakken geldt, als onderwijsgebied.
Algemene taken voor het onderwijs zijn: het bevorderen van ontplooiing van een breed scala van kwaliteiten bij leerlingen en hen toerusten voor leven en werken in een multiculturele samenleving.

HANS DIJKHOFF
Aandacht voor andere doelgroepen

In het leergebied b&s gaat het zowel om de ontplooiing van persoonlijk bewegingsgedrag als om het toerusten op de pluriforme bewegingscultuur. Voor b&s zijn globaal drie onderwijsgerichte vakvisies te onderscheiden: (1) personalistisch, (2) sportsocialiserend en (3) kritisch-constructief. De visies liggen in elkaars verlengde, maar verschillen in opvattingen over kinderen, bewegen, sporten, leren en onderwijzen.
Uitgaande van een personalistische visie is er veel oog voor de persoonlijke ontplooiing en ontwikkeling. Bij het persoonlijke leerconcept ligt het accent op het opdoen van ervaringen, op het verdiepen van belevingen en op het doorbreken van ongunstige situaties (Heij, 2006).
In het sportonderwijs gaat het om '(beter) leren van motorische, sociale en cognitieve vaardigheden op zowel korte en lange termijn.' (Timmers, 2007, p.121). Er is sprake van een beperkt aanbod van sportactiviteiten met diepgang. Beoordelen van leerprestaties gebeurt op individueel niveau. Er is zowel aandacht voor beleven, leren én leren (hoe) te leren.
In de kritisch-constructieve vakvisie is aandacht voor opvattingen

over sport- en bewegingsculturen, voor een visie op het kind en de persoonlijke ontwikkeling, voor leerconcepten, concepten over presteren, omgaan met verschillen en ideeën over waarden en normen (Crum, 1998). Leerlingen bekwamen zich voor deelname aan de bewegingscultuur nu en later. Ze kunnen kiezen voor sport en bewegen in verschillende contexten en leren naast de rol van beweger ook andere rollen te vervullen. Stegeman (2000) formuleert de algemene vakdoelstelling als: 'het bewegingsonderwijs is erop gericht de leerlingen bekwaam te maken voor zelfstandige, verantwoorde, perspectiefrijke en blijvende deelname aan de bewegingscultuur' (p.159).

De samenleving over b&s

In de samenleving bestaan er ook denkbeelden over het belang van b&s. Opinies over wenselijke doelstellingen, het onderwijsaanbod en de leraar komen vanuit verschillende bronnen (Bax, 2010). Het realiseren van, en werken aan vakoverstijgende doelen in de lessen b&s krijgt in beleidstukken van de overheid veel nadruk. Als het aan de overheid ligt, gaan scholen een spilfunctie in de wijk vervullen. De 'brede school' wordt gestimuleerd en de buitenschoolse opvang is wettelijk geregeld. Duurzame samenwerkingsrelaties met een samenhangend aanbod op de gebieden sport en kunst tussen school, buurt en sport krijgen impulsen. De combinatiefunctionaris, werkzaam in meer werkvelden, kan daarbij een belangrijke bijdrage vervullen. Levenslang sporten en bewegen voor alle jongeren is de ambitie (OCW & NOC*NSF, 2005; VWS 2005). Regelmatig bewegen voorkomt overgewicht, diabetes, geeft preventie voor depressie, hart- en vaatziekten en dementie. Het bestrijden van bewegingsarmoede is vanuit het gezondheidsperspectief belangrijk. Meer b&s in het onderwijs zorgt voor betere schoolprestaties en minder schooluitval (VWS, 2007; VWS, 2008). Vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties (vooral afkomstig uit de sectoren sport, onderwijs, gezondheid en jeugd) vinden in overgrote meerderheid het leergebied b&s belangrijk tot zeer belangrijk (Bax et al., 2006; Stegeman et al., 2007). Ze vinden het essentieel dat lessen b&s jeugdigen stimuleert tot sport en bewegen buiten de school. Leraren moeten inspelen op de mogelijkheden van de leerlingen. Te sterke oriëntatie op wedstrijdsport is niet goed. Alleen oppervlakkige kennismaking met bewegingsactiviteiten voldoet evenmin. Deskundige en gemotiveerde leraren b&s zijn nodig. Bovendien is er een pleidooi voor vakleraren in de basisschool en voor het versterken van relaties naar sport en bewegen in de vrije tijd. Het is belangrijk dat scholen de boodschap uitdragen dat bewegen leuk is om te doen en dat het bijdraagt aan gezondheid en sociale ontwikkeling. Uit onderzoek onder inwoners van Nederland (NSO, 2005) werden 'goed met anderen leren omgaan' en 'gezondheid' als belangrijkste doelstellingen voor b&s genoemd.

Doelstellingen voor b&s op school

Zowel de samenleving als de vakwereld vinden dat kinderen op school moeten ervaren dat bewegingsactiviteiten plezierig zijn om (met elkaar) te doen en dat daar de basis gelegd wordt voor een leven lang bewegen. De verwachtingen over de mogelijkheden van het leergebied b&s lopen uiteen als het gaat om de bijdrage die de lessen kunnen leveren aan het oplossen van maatschappelijke kwesties.

De landelijke overheid en de maatschappelijke organisaties maken in documenten geregeld duidelijk dat het leergebied b&s zich kan en zou moeten focussen op algemeen maatschappelijke kwesties en waarden zoals een positief zelfbeeld, sociale groei, verleggen van grenzen, samenwerken, omgaan met waarden en normen, een actieve levensstijl en gezondheid. De vakinherente doelen blijven in de rapporten vaak op de achtergrond. Toch is het de moeite waard als vakwereld na te denken hoe zij aandacht kan schenken aan maatschappelijke kwesties, zonder daarbij voorbij te gaan aan de eigen identiteit van het leergebied. Waarden en normen maken deel uit van het leven en spelen impliciet altijd mee in lessen b&s. Waardevrij onderwijs bestaat niet en waardevrije omgang ook niet. Elke regel(norm) die in de omgang gesteld wordt verwijst naar een, al dan niet onderkende, waarde. Op expliciete, maar vaak op impliciete (bijvoorbeeld de leraar die zelf het voorbeeld woordeloos uitdraagt) wijze, worden de leerlingen op de hoogte gebracht van bestaande normen (regels). Echter, door het naleven van de regels raken de leerlingen nog nauwelijks bekend met de daarachter liggende waarden. Als de vakwereld streeft naar een meervoudige deelnamebekwaamheid, is het logisch dat leerlingen leren nadenken over uiteenlopende waarden die in en door b&s realiseerbaar zijn.

Legitimering van b&s

De legitimering van b&s op school is vergelijkbaar met die van de andere leergebieden. De school is een onmisbare schakel in de socialisatie van de jeugd en heeft de plicht zorg te dragen voor goed onderwijs. Van scholen wordt verwacht dat zij hun doen en laten kunnen verantwoorden aan derden. Verantwoording afleggen aan de hand van een visitatie en/of accreditatie wordt steeds gebruikelijker. De samenleving verandert in hoog tempo en dat geldt ook voor het onderwijs. Er zijn ontwikkelingen gaande die kunnen leiden tot een grotere rol van b&s op school (zie 'ontwikkelingen in onderwijs en samenleving'). In de samenleving wordt veel verwacht van het onderwijs en zeker ook van sport en bewegen op school en daarbuiten. De betekenis van b&s wordt niet betwist. Wel bestaan er verschillen met betrekking tot de nadruk die bij voorkeur gelegd wordt op:

- inleiden in sport- en bewegingssituaties
- bijdragen aan gezondheid en een actieve levensstijl
- bijdragen aan persoonlijke en sociale ontwikkeling.

De onderscheiden doelstellingengebieden liggen in elkaars verlengde en vullen elkaar aan (Bax, 2010).

Het is boeiend om bewegingsactiviteiten, zoals voetballen, skaten, tai chi, beter te leren, maar ze kunnen ook aangeboden worden om samenwerken te bevorderen, grenzen te verleggen en jezelf beter te leren kennen. Maar het kan -en gebeurt- ook tegelijkertijd. Bewegingsactiviteiten kunnen door leerlingen gedaan worden vanuit intrinsieke overwegingen, maar ook andere redenen kunnen het motief zijn.

Op school leren kinderen bewegen met klasgenoten met verschillende bewegingsattitudes en interesses. Het gaat om een grote variëteit aan bewegingsactiviteiten en een diversiteit aan leerervaringen. Anders dan in de sport of vanuit het gezin worden de leerervaringen op school (idealiter) vanuit diverse invalshoeken gethematiseerd. Naast de rol van beweger kan gedacht worden aan de rol van coach, hulpverlener, scheidsrechter of instructeur. In de lessen kan goed gebruik gemaakt worden van de uiteenlopende deskundigheden van leerlingen. Leerlingen krijgen handvatten mee om uit het brede aanbod goede keuzes te maken door middel

van een kritische kijk op het sport- en bewegingssituaties. Zonder voldoende kennis van bewegen is het maken van goede keuzes slecht mogelijk.
Het is de wens van de samenleving en de leerlingen dat er in b&s veel aandacht is voor gezondheid en allerlei ontwikkelingsaspecten. Hieraan kan goed tegemoet gekomen worden door meer nadruk te leggen op 'leren over bewegen' en dat ook toe te spitsen op 'leren over mijn persoonlijke bewegingswensen'. Leerlingen waarderen het als zij inbreng krijgen in de les (Van Mossel & Stegeman, 2007). Het is belangrijk dat zij gestimuleerd worden op zoek te gaan naar hun motieven om te sporten en bewegen. Dat zij zelf ervaren wat een sportactiviteit voor hen uitdagend maakt. Daarbij gaat het om 'leren over bewegen' in samenhang met 'het doen'.
Voor dit alles is een grote deskundigheid van de leraar nodig.

Onderzoek
Regelmatig sporten en bewegen hebben de potentie positief te werken op de gezondheid, actieve levensstijl, psychisch welbevinden, sociale ontwikkeling en de cognitieve ontwikkeling (Bailey, 2006, 2009). Voor b&s geldt, dat eigen inbreng en keuzes door leerlingen in de lessen belangrijk zijn in het kader van een sportieve levensstijl als jeugdige en als volwassene. Het is belangrijk dat acties en interventies van coaches en leraren nadrukkelijk gericht zijn op het ervaren van plezier door alle kinderen, waarbij rekening wordt gehouden met hun mogelijkheden en verschillen. Positieve ontwikkelingen treden niet als vanzelf op. Tot op heden worden vele effecten aan sport en bewegen toegekend zonder gericht wetenschappelijk bewijs.
Uit diverse onderzoeken is al wel gebleken, dat de leraar en de context van sport en bewegen veel invloed hebben op de behaalde resultaten (Theeboom & De Knop, 1995; Stegeman, 2007). De aard van de interactie tussen leraar en leerlingen bepaalt in sterke mate de leerervaringen en of ze positief worden ervaren. Deskundige leraren, leraren met een grote interpersoonlijke bekwaamheid, kunnen aansluiten bij de belevingswereld van de kinderen. Een positieve bewegingsattitude is voor levenslang plezier in sport en bewegen een noodzakelijke voorwaarde.
Meer onderzoek naar relaties tussen vakinhoudelijke en didactische werkwijzen op de effecten met betrekking tot het realiseren van vakinherente en overstijgende doelen is wenselijk. Het gaat om positieve aandacht met betrekking tot initiatieven voor het uitvoeren van (praktijk)onderzoek en belangstelling vanuit de vakwereld voor de resultaten van onderzoeken en onderzoek doen.

4 Beroepsstandaarden voor de leraar bewegen & sport

De zeven bekwaamheidseisen voor leraren uit Wet BIO, geformuleerd in competenties, zijn vertaald naar standaarden voor de beroepsgroep van leraren b&s. Iedere standaard start met een korte omschrijving, die uitgewerkt wordt in termen van handelen en kennis. Daarna volgt een dilemma dat daarop betrekking heeft. In dit artikel worden de korte omschrijvingen van de standaarden op een rij gezet.

1 De leraar heeft interpersoonlijke verantwoordelijkheid
De leraar is verantwoordelijk voor het leef- en werkklimaat in de groepen waarmee hij[2] werkt. Hij zorgt ervoor dat er een op samenwerking gerichte sfeer ontstaat waarin hij en zijn leerlingen[3] op een prettige en open wijze met elkaar omgaan. Hij bevordert daarbij dat leerlingen ook zelfstandig die samenwerking en omgangsvormen met elkaar kunnen onderhouden. Hij doet dat op een professionele planmatige manier door zijn kennis en vaardigheden op dit gebied te onderhouden en in praktijk te brengen.

2 De leraar heeft pedagogische verantwoordelijkheid
De leraar is verantwoordelijk voor het realiseren van een veilige en stimulerende leeromgeving in de lessen b&s. Door zijn leerlingen te stimuleren, te motiveren en te begeleiden zorgt hij ervoor dat zij zich sociaal-emotioneel en moreel verder kunnen ontwikkelen. Daarbij houdt hij rekening met de culturele diversiteit en schenkt aandacht aan gezondheid en een actieve levensstijl. Hij realiseert zo'n veilige en stimulerende leeromgeving zowel voor de groepen waarmee hij werkt als voor individuele leerlingen. Hij doet dat op een professionele en planmatige manier door zijn kennis en vaardigheden op pedagogisch gebied te onderhouden en in praktijk te brengen.

3 De leraar heeft (vak)inhoudelijke verantwoordelijkheid
De leraar is verantwoordelijk voor het plannen, realiseren en evalueren van krachtige leeromgevingen in bewegings- en sportsituaties voor de groepen waarmee hij werkt en voor individuele leerlingen. Hij zorgt ervoor dat de leerlingen zich de gestelde doelstellingen van het leergebied b&s eigen maken. Hij doet dat op een professionele planmatige manier door zijn vakinhoudelijke en didactische kennis en vaardigheden te onderhouden en in praktijk te brengen.

4 De leraar heeft organisatorische verantwoordelijkheid
De leraar is verantwoordelijk voor een overzichtelijke, ordelijke en taakgerichte sfeer in de groepen waarmee hij werkt. Hij werkt overzichtelijk en zorgt ervoor dat zijn leerlingen voldoende houvast en structuur hebben om succesvol te kunnen leren. Hij doet dat op

ANITA RIEMERSMA

Contact met de omgeving van de school

een professionele planmatige manier door zijn kennis en vaardigheden op dit gebied te onderhouden en in praktijk te brengen.

5 De leraar heeft verantwoordelijkheid in het samenwerken met collega's
De leraar is verantwoordelijk voor een goede communicatie en samenwerking met zijn collega's en tezamen met hen verantwoordelijk voor het pedagogisch en didactisch klimaat in zijn school. Hij draagt bij aan goede en productieve werkverhoudingen in de schoolorganisatie, de vaksectie en andere teams zoals mentorenteam, netwerk van vakcollega's, beweegteam, projectteam waaraan hij deelneemt. Ook levert hij een bijdrage aan de werkzaamheden die moeten worden uitgevoerd om de onderwijsorganisatie goed te laten functioneren.

6 De leraar heeft verantwoordelijkheid in het samenwerken met de omgeving van de school
De leraar is verantwoordelijk voor een goede communicatie en afstemming met ouders of verzorgers van zijn leerlingen en met anderen die bij de vorming en opleiding van zijn leerlingen betrokken zijn. Hij zorgt op een professionele wijze voor een goede samenwerking met hen. Hij stelt zich op de hoogte van maatschappelijke ontwikkelingen en onderzoeken met betrekking tot onderwijs in brede zin.

7 De leraar is verantwoordelijk voor zijn eigen professionele ontwikkeling
De leraar is verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn beroepsuitoefening en zijn professionele ontwikkeling. Hij onderzoekt, expliciteert en ontwikkelt zijn opvattingen over het leraarschap en zijn bekwaamheid als leraar en hij verantwoordt de wijze waarop hij die in de praktijk brengt.

5 De ethische standaard van de leraar bewegen & sport

In het beroepsprofiel worden de taken en verantwoordelijkheden van de leraar b&s in relatie tot de veranderende onderwijspraktijk beschreven. Bij de beroepsstandaarden staan voorbeelden van dilemma's die zich in de dagelijkse praktijk kunnen voordoen. Het kenmerkende van dilemma's is dat er geen 'beste oplossing' is.

Dilemma:
Leerlingen hebben ruimte nodig om zelfstandig dan wel met een groep bewegingssituaties op gang te houden en zich daarvoor verantwoordelijk te voelen. Anderzijds is het nodig dat de leraar overzicht houdt over de gehele, vaak grote en diverse, klas of groep en ervoor zorgt dat alle leerlingen tot hun recht kunnen komen. Om leerlingen te brengen tot zelfverantwoordelijk denken en handelen in bewegings- en sportsituaties moeten zij gelegenheid krijgen om te experimenteren. Tegelijkertijd moet de veiligheid gewaarborgd blijven.

Dilemma:
In lessen b&s speelt lichamelijkheid een grote rol zowel tussen leerlingen onderling als tussen de leraar en zijn leerlingen. In risicovolle situaties zijn helpers nodig en is direct lichamelijk contact inherent aan de bewegingssituatie. Dat geldt natuurlijk voor judo en acrobatieksituaties. Maar ook in spelsituaties vindt lichamelijk contact plaats. Uitdagende lessen waarin leerlingen op een verantwoorde manier hun grenzen kunnen verleggen brengen risico's met zich mee. Dat is spannend en leuk, zeker als het lukt, maar minder prettig als het mislukt. Toch mag de (materiële en emotionele) veiligheid tijdens de les niet in het geding komen. Het probleem is echter dat leerlingen ook op het beleven van veiligheid van elkaar verschillen. Ze nemen andere ervaringen mee en in uitzonderlijke gevallen kunnen zich conflicten voordoen. Vanzelfsprekendheden vallen weg en reflectie is geboden om in te spelen op zo'n situatie.

In iedere les b&s komen dilemma's voor. Telkens opnieuw vraagt dit van de leraar een weloverwogen keuze die verantwoord kan worden. Daarbij spelen beroepsethische uitgangspunten, richtinggevende waarden en normen, een rol van betekenis. Deze worden samengebracht in een ethische standaard.

De ethische standaard en handvatten voor omgaan met gedrags(handelings)risico's
De leraar is intentioneel betrokken op de leerling en gericht op de ontwikkeling van jeugdigen. De leraar onderschrijft de verwachting van de samenleving dat zijn onderwijs bijdraagt aan de socialisatie van leerlingen. De leraar is zich ervan bewust dat hij met zijn doen en laten vertegenwoordiger is van de beroepsgroep en van het team van leraren waarin hij werkt. Hij houdt het vertrouwen in het beroep mede hoog, doordat hij zijn werk naar beste weten en kunnen verricht in het belang van de leerling, in afstemming met zijn collega's en doordat hij zijn beroepskennis op peil houdt en verder ontwikkelt.
In zijn persoonlijke vormgeving van het beroep is de leraar eerlijk en betrouwbaar.
De leraar b&s onderscheidt zich vakmatig in die zin van collega's in andere vakken, dat in de lessen b&s het omgaan met lichamelijkheid een dominante rol speelt en dat daardoor in meer algemene zin de omgang met leerlingen verschilt. Het leren omgaan met risico's, lichamelijke aanraking bij het hulpverlenen, het zich al of niet bewust meten met anderen, de grote mate van directe zichtbaarheid van lukken en mislukken, het verkennen van eigen en andermans grenzen enz. resulteren in een in hoge mate specifiek omgangspatroon. Daarbij vinden de lessen b&s plaats in een specifieke accommodatie vaak afgezonderd van de verdere schoolomgeving. Hierdoor behoren situaties van omkleden en douchen na afloop van de lessen tot het verantwoordelijkheidsgebied van de onderwijsgevenden. Daarom is het zinvol om met vakcollega's en in het verlengde van de beroepsethische uitgangspunten afspraken te maken over gedragsrisico's die specifiek gelden voor de leraar b&s. Deze afspraken dienen tot stand te komen in overleg met de werkgever en kunnen onder meer gemaakt worden voor:

- het binnentreden van kleedkamers en doucheruimtes waarin leerlingen zich bevinden
- de deskundigheid omtrent EHB(S)O en procedures bij ongevallen
- het omgaan met aanraken in de lessen b&s bij hulpverlening en door leerlingen onderling
- wijze van omgaan met discriminatie, racisme en geweld, zoals ongepast gedrag, vooroordelen, culturele verschillen en verschillen tussen jongens en meisjes in bewegen en sport en prestaties
- sociale veiligheid binnen de lessen, met name voor de minder bewegingsbegaafde leerlingen.

HANS DIJKHOFF

Samenwerken met collega's

Afronding

Dit artikel is te beschouwen als een samenvatting van het nieuwe beroepsprofiel van de leraar b&s dat in het najaar 2010 verschijnt. Het heeft de bedoeling de beroepsgroep een handreiking te geven voor scholingswensen, als spiegel te fungeren voor professionele bekwaamheden en niet in de laatste plaats om de complexiteit van het leergebied b&s anno 2010 te schetsen.

Referenties

Bailey, R. (2006). 'Physical education and sports in schools: a review of benefits and outcomes'. *Journal of School health*, 76, 397-401.

Bailey, R. (2009). 'Physical education and sports in schools: a review of benefits and outcomes'. In R. Bailey & D. Kirk (eds.), *The Routledge physical education reader*. Trowbridge, Wiltshire Great Britain: The Cromwell Press.

Bax H., Stegeman H. & Slotboom M. (2006). 'Maatschappelijke organisaties over de kwaliteit van de lichamelijke opvoeding'. *Lichamelijke Opvoeding, 94(8)*, 32-36.

Bax, H. (2010). *De samenleving over de kwaliteit van bewegen en sport op school, een spiegel voor de vakwereld.* Zeist: Jan Luiting Fonds. (verschijnt najaar 2010)

Coakley, J.J. (2004). *Sport in society: Issues and controversies.* Eight edition. Boston/Singapore: McGraw-Hill.

Crum, B. (1998). 'Vakconcepten: belang en kritische bespreking'. In: H. Stegeman & K. Faber,(red.), *Onderwijs in bewegen; basisthema's in de lichamelijke opvoeding* (pp. 47-79). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

Heij, P. (2006). *Grondslagen van 'verantwoord' bewegingsonderwijs.* Budel: Damon.

Mossel, G. van & Stegeman H. (2007) 'Vaksecties LO en de ervaringen van hun leerlingen'. In: H. Stegeman (red.), *Naar beter bewegingsonderwijs. Over de kwaliteit van sport en bewegen op school* (pp. 163 - 237). 's-Hertogenbosch/Nieuwegein: W.J.H. Mulier Instituut/Arko Sports Media.

NSO (2005). Nationaal Sport Onderzoek; onderzoeksverantwoording. Dongen: Gfk ond. nr. 7289.rn/mw.

OCW & NOC*NSF (2005). *Alliantie 'School en Sport samen sterker'.* Den Haag/Arnhem: ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap/ NOC*NSF.

RIVM (2008).

Stegeman H. (2000). *Belang van bewegingsonderwijs, over legitimatie en algemene doelstellingen van het schoolvak lichamelijke opvoeding.* Zeist: Jan Luiting Fonds.

Stegeman, H. (2007). *Effecten van sport en bewegen op school. Een literatuuronderzoek naar de relatie van fysieke activiteit met de cognitieve, affectieve en sociale ontwikkeling*, 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

Stegeman, H., Bax, H., Hoekman, R. & Slotboom, M. (2007). 'Aspecten van de kwaliteit van lichamelijke opvoeding'. In: H. Stegeman (red.), *Naar beter bewegingsonderwijs. Over de kwaliteit van sport en bewegen op school.* 's-Hertogenbosch/ Nieuwegein: W.J.H. Mulier Instituut/Arko Sports Media.

Strasser, S. (1963). *Opvoedingswetenschap en opvoedingswijsheid.* 's-Hertogenbosch: Malmberg.

Theeboom, M. & De Knop, P. (1995). Plezier voorwaarde voor regelmatig sporten. *Lichamelijke Opvoeding, 83(6),* 252-256.

Timmers E. (2007a). Wat gebeurt er in het bewegingsonderwijs? In: H. Stegeman (red.), *Naar beter bewegingsonderwijs. Over de kwaliteit van sport en bewegen op school* (pp.101-161). 's-Hertogenbosch/ Nieuwegein: W.J.H. Mulier Instituut/Arko Sports Media.

VWS (2005). *Tijd voor sport – Bewegen, Meedoen, Presteren.* Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

VWS (2007). *Beleidsbrief Sport, De kracht van sport*, Kamerstuk. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

VWS (2008b). *Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs*, Kamerstuk, Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Noten

1 In deze tekst is de vakwereld gedefinieerd als bestaande uit: bevoegde leraren voor de lessen b&s op school, de vakverenigingen (KVLO, Netwerk rondom bewegen), de SLO afdeling lichamelijke opvoeding (Nationaal expertisecentrum voor leerplanontwikkeling) en de lerarenopleidingen op het gebied van b&s (HIS, CALO, HAN, FSH, HHS, DBS&V, Pabo met Leergang vakbekwaam bewegingsonderwijs). Zij hebben grote invloed op de inrichting en vormgeving van het leergebied b&s op school en mogen als mede verantwoordelijken hierop worden aangesproken.

2 In verband met de leesbaarheid is gekozen voor de mannelijke vorm. Waar hij staat kan ook zij gelezen worden.

3 Met het begrip leerlingen worden ook studenten en deelnemers bedoeld.

Correspondentie:

hilde.bax@kvlo.nl of h.h.t.bax@hva.nl

Het beroep van leraar stelt hoge eisen

Docent, spin in het web, vakman, professional, ambassadeur van de school, zomaar een paar termen die bij mij opkomen als ik denk aan het beroepsprofiel van een leraar. De laatste jaren zie je dat het beroepsprofiel van de leraar aan verandering onderhevig is. *Door: Albert Noord*

Als schoolleiding worden we geconfronteerd met maatschappelijke veranderingen, technologische veranderingen, de komst van sociale netwerken (hyves, facebook etc.), politieke veranderingen (convenant Leerkracht, prestatiebeloning, meer bevoegde leraren voor de klas). Ook het afleggen van verantwoording (o.a. vensters voor verantwoording) gaat steeds meer vorm en inhoud krijgen. De nadruk komt meer en meer te liggen op het verantwoording afleggen en prestaties leveren. *De hiervoor genoemde ontwikkelingen geven aan dat er steeds meer van een leraar gevraagd wordt.* Bij ons aannamebeleid zullen we meer rekening moeten houden met alle competenties waar een docent aan moet voldoen.

Ik verwacht dat er een behoorlijk spanningsveld gaat ontstaan tussen enerzijds het lerarentekort en anderzijds het steeds bredere profiel waar een docent aan moet voldoen. De scholen die dit het beste weten te managen zijn spekkoper.

Hoge eisen

Aan nieuwe docenten worden steeds hogere eisen gesteld en ze moeten breed kunnen worden ingezet. Bijvoorbeeld mentor, oudergesprekken voeren, vakgroepvoorzitter, trekker van een werkgroep, organisator van een excursie, zomaar wat extra taken die wij van een docent vragen. Dit vergt een behoorlijke inspanning van de huidige opleidingen. Het is maar de vraag of de opleidingen aan alle wensen die het huidige en toekomstige onderwijs vraagt kan voldoen. Ook onze huidige docenten zullen bijgeschoold moeten worden. Vroeger was niet alles beter. Een ieder moet toegerust worden op de ontwikkelingen die nu en in de toekomst van een ieder gevraagd worden. In de bekwaamheidsdossiers van onze docenten moeten we dit bijhouden. Onze school is een opleidingsschool. Het zou mij niets verbazen als scholen in de nabije toekomst hun eigen docenten (verder) gaan opleiden.

Goed werkgeverschap

Om personeel te werven en te behouden wordt van ons goed werkgeverschap verwacht. Binnen onze school zijn wij druk doende om kritisch naar ons zelf als werkgever te kijken en willen wij voor onze leerlingen, ouders en ons personeel uitstekende voorwaarden bieden om het beste uit een ieder te halen.

Het beroepsprofiel KVLO laat zien dat het beroep van leraar meer is dan alleen 'voor de klas staan'. Het profiel bevat veel elementen die ook van toepassing zijn op andere vakgebieden. Wij zijn blij dat vakorganisaties hun vak serieus nemen en zich willen inspannen voor toekomstige ontwikkelingen en kwalitatief goed onderwijs.

Albert Noord is directeur havo/vwo van het Dr. Nassau College in Assen.

Correspondentie:

noa@dr.nassaucollege.nl

ADVERTENTE

Het beroepsprofiel als spiegel

In het nieuwe beroepsprofiel van de KVLO staat beschreven waaraan de 'ideale docent LO' zou moeten voldoen. Maar bestaat die ideale leraar? Zouden wij die ideale leraar moeten willen zijn? Zouden wij, als ambitieuze en leergierige docenten (jong of oud), moeten streven naar het zijn van die 'ideale docent'? *Door: Marcel Eising*

MICKY LUINGE

Laten we er allereerst vanuit gaan dat van ons docenten verwacht mag worden dat we ons willen blijven ontwikkelen. Voor onszelf, maar niet minder vanuit de leerlingen, hun ouders en de werkgever. Er mag van ons verwacht worden dat we ons op de hoogte houden van de bewegingen in de wereld om ons heen. Als docent doen we veertig jaar lang in grote lijnen misschien hetzelfde werk, maar onze werkomgeving (de leerling) verandert continu. De groep leerlingen die decennialang passeert, lijkt steeds dezelfde groep te zijn, maar die groep verandert mee met de maatschappij. Sterker nog; zij vórmt de maatschappij. De veelgehoorde uitspraak: "ik doe het al 30 jaar op deze manier en het gaat altijd goed, waarom zou ik dit veranderen?", betekent eigenlijk dat de zich ontwikkelende jeugd tekort gedaan wordt door die docent die weigert zich enigszins mee te ontwikkelen.

Beroepsprofiel

Het beroepsprofiel van de KVLO laat de veelzijdigheid van de docent LO zien. Veelzijdigheid in educatie, organisatie en communicatie is verdeeld in verschillende leerpunten. Als een soort checklist kan de docent (en zijn vakgroep) zich spiegelen aan de te verwachten kwaliteiten van een moderne docent LO. Hoe uitgebreid de individuele docent daarmee gaat werken, hangt af van de mogelijkheden die de schoolorganisatie daarin biedt en de ambitie van de docent.

Kwalo

Het Dr. Nassau College (Quintus) uit Assen heeft het afgelopen jaar, net als vijf andere scholen in Nederland, deelgenomen aan het Kwaliteitsonderzoek voor Lichamelijke Opvoeding (KWALO). In dit onderzoek komt het functioneren van de vakgroep LO en de positie van het vak binnen de hele organisatie aan de orde. Via enquêtes, panelgesprekken met leerlingen, directieleden en docenten LO en een visitatie van één van de andere deelnemende scholen, kwam een aantal zeer praktische ontwikkelpunten naar voren. Sommige zeer herkenbaar; andere verassend, dus interessant!

Het signaleren van de verbeterpunten in het KWALO-onderzoek en het nieuwe beroepsprofiel van de KVLO, staat in relatie met elkaar. De KWALO signaleert, naast de sterke punten, de verbeterpunten voor een vakgroep. Het beroepsprofiel geeft een zelfde leidraad in de verbetering van de kwaliteit van de individuele docent.

Voor uw ontwikkeling als docent en ter bescherming van het niveau van de hedendaagse lessen, zou elke docent zich aan het beroepsprofiel kunnen spiegelen. Het is een uitstekend handvat om tot concrete verbeterpunten te komen. Daarnaast kan ik elke vakgroep aanraden deel te nemen aan het Kwaliteitsonderzoek van de KVLO. Wij hebben in ieder geval voldoende stof om ons de komende jaren, met veel enthousiasme, over te buigen!

Marcel Eising is docent aan het Dr. Nassau College, Quintus, Assen

Correspondentie:

eim@dr.nassaucollege.nl

De leraar als 'adviseur en talentontwikkelaar'

Het vernieuwde beroepsprofiel voor de 'gymnastiekleraar' is voorbereid op de toekomst in sport- en beweegland. Dat begint al met de nieuwe naamgeving van het beroep; de 'leraar bewegen & sport'. Vanuit ons perspectief een belangrijke stap om als leraar aan het sporten van opgroeiende kinderen een bijdrage te gaan leveren.

Door: Gerda Op het Veld en Arjen Boonstoppel

Voor een leven lang plezier in sport en bewegen is het van belang dat kinderen al tijdens de basisschoolleeftijd bewust gemaakt worden dat sport en bewegen een vanzelfsprekend onderdeel is van een actieve leefstijl. Kwalitatief goed bewegingsonderwijs met een goede verankering van sportoriëntatie, via een doorlopende leerlijn van binnen naar buitenschools, zorgt voor een stevig fundament onder een levenslange sportloopbaan.

Adviseur

De leraar bewegen en sport als adviseur kan daarin een belangrijke rol vervullen. Hij ziet alle kinderen, ook specifieke doelgroepen die niet van nature geïnteresseerd zijn in de sport, of vanwege sociaaleconomische redenen niet kunnen deelnemen aan het reguliere sportaanbod. De rol als adviseur wordt nog belangrijker in de leeftijd van het VO als steeds meer jongeren hun binding met sport verliezen. In co-creatie met jongeren kan de leraar bewegen en sport met (her)oriëntatie op sport zorgen voor een blijvende binding met sport.

Talentherkenning

Op het gebied van talentherkenning is het van belang dat kinderen op jonge leeftijd al een goede basis leggen voor een latere sportcarrière. De bijdrage die een gekwalificeerde leraar b&s kan leveren aan een goed 'motorisch en fysiek programma' is ontzettend groot. Tevens kan de leraar b&s een bijdrage leveren om de kinderen een keuze te laten maken voor een sport waarin ze in staat zijn om op latere leeftijd te excelleren en tot de beste te gaan behoren. Op deze manier zal de leraar b&s ook een bijdrage leveren aan Nederland Sportland. Per slot van rekening wordt de basis van een Olympische medaille gelegd in de onderwijsfase van een talent en zo mag straks ook de leraar b&s trots zijn op de Olympische medaille van zijn of haar vroegere leerling.

Meerwaarde

Het doet ons goed dat het Olympisch Plan, waarin Nederland op Olympisch niveau in 2016 het eerste richtpunt is, is opgenomen in het beroepsprofiel. Dat bevestigt in onze ogen dat sport en onderwijs steeds dichter naar elkaar toe groeien en elkaars meerwaarde weten te waarderen.

*Gerda Op het Veld werkt bij NOC*NSF in de unit sportontwikkeling*
*Arjen Boonstoppel werkt bij NOC*NSF in de unit topsport*

Correspondentie:

Gerda.ophetVeld@noc-nsf.nl Arjen.Boonstoppel@noc-nsf.nl

ADVERTENTE

Wintersport met school!
verzorgde groepsreizen naar alle wintersportlanden
van eenvoudig tot luxe
wintersport als werkwerk (het gehele jaar mogelijk)
vrijplaatsen voor de begeleiding
aandacht voor al uw wensen
BEL VANDAAG NOG VOOR EEN VOORSTEL OP MAAT:
0341 -460812
G2 steden winter events
G2-groepsreizen.nl

Groepsreizen voor scholen en bedrijven
Maatwerk
www.grevink.nl
klik op "aktie" voor de nieuwste aanbiedingen,
Verstuur uw offerteaanvraag via de homepage
in wintersport
Voor een offerte of brochure bel:
Tel: 0341-460180
Fax: 0341-431888
Email info@grevink.nl
GREVINK reizen

Pelote

In deze rubriek besteden we aandacht aan leuke zaken betreffende bewegen, maar waarmee je niet zomaar in contact komt. Collega René Vogels stuurde ons de volgende informatie over Pelote.

Het Baskische 'Pelote' is een sport die, naast in Baskenland, bijna overal in Zuid-West Frankrijk (pays Basque en Landes) wordt gespeeld. 'La pelote basque' is synoniem/staat gelijk aan: snelheid, behendigheid, spelzin etc., maar ook volksvermaak. Het heeft zich ontwikkeld in diverse spelvarianten:

- Main nue
- Grosse pala
- Grand Chistera
- Pala Corta of Pala Larga
- Cesta Punta.

Centraal echter in al deze spelvormen staat de 'fronton', een muur waartegen 'la pelote' (= de speelbal) wordt gespeeld. Op vele plaatsen in Zuid-West Frankrijk ziet men de buitenbanen met de voor deze volkssport markante muur.
De allereerste indruk van het spel is dat het veel lijkt op squash: men speelt de bal via een muur, waarna de tegenstander de bal moet spelen. Hierbij mag de bal maximaal een keer stuiten, terwijl volleren (spelen zonder dat de bal heeft gestuit) is toegestaan. Dit basisprincipe komt in alle bovengenoemde spelvarianten terug.
De verschillen zitten met name in: de bal, het spelmateriaal, het speelveld, het aantal spelers en het aantal punten waarom men speelt om de wedstrijd te winnen.

Main nue

Voor de kenners het mooiste spel! Men speelt, meestal buiten, met twee tegen twee om 22 punten. Zoals de spelvorm/titel laat zien: men slaat de bal ('la pelote') met de blote hand tegen de 'fronton' (= de voormuur). Het is mogelijk dat men naast de voormuur ook een zij- en een achtermuur gebruikt. Zelfs een gesloten speelveld van vier muren ('Le trinquet') komt voor. Bekender zijn echter de volgende spelvarianten.

Grosse pala

Men speelt buiten om 45 punten. Zo'n partij kan anderhalf tot twee uur of nog langer duren.

De spelers ('pelotari') dragen tennisschoenen, want men speelt op een soort gravelbaan: 'lila cancha'. Allen dragen een lange witte broek, een wit- resp. rood poloshirt. Men speelt de hardrubber bal ('la pelote') met een ongeveer drie cm. dik houten tennisbat, de 'pala', tegen de 'fronton'. Het slaghout weegt maar liefst 800 gram! De bal weegt 110 gram!
Het spel begint met een service: de serverende speler maakt enkele passen, stuit de bal op een daartoe aangebrachte serviceplaat op ongeveer tien meter van de 'fronton' en slaat de bal via deze muur in het speelveld. De bal moet daarbij een soort servicelijn, die achter de serviceplaat ligt, overschrijden voordat deze de grond raakt. Het antwoord is nu aan de tegenpartij.
Een slagenwisseling is het gevolg en slechts zelden mist men de kleine bal, die met geweldige klappen tegen de muur wordt geretourneerd. Hierbij wordt het gehele lichaam ingezet: romprotatie en gewichtsverplaatsing zorgen hiervoor. Een enkele keer ontstaat er zeer subtiel spel, dicht bij de muur, totdat de bal vaker dan een keer heeft gestuit of de bal buiten de lijnen wordt geslagen.

Wedstrijd moment

Een fout levert meteen een punt op voor de andere partij en zij mogen daarna ook serveren.
Op hetzelfde speelveld ('la cancha') speelt men:

Grand chistera

Het (buiten-) speelveld is als bij Grosse pala: fronton en zijlijnen en de achterlijn ligt op 90 meter!
Er zijn echter een paar wijzigingen. Men speelt nu drie tegen drie (wederom om 45 punten) en de spelers ('pelotari') hebben een 'chistera' aan hun speelhand: een gevlochten rieten banaanvormige korf, waarmee de bal wordt weggeslingerd en door de andere partij moet worden gevangen, al of niet na een stuit. Een behendigheid die, gezien de snelheid van de bal (ongeveer 100 km/u) respect afdwingt.
De service vindt dicht bij de muur plaats: na een stuit wordt de 'pelote' (=bal) in de 'chistera' (=korf) gevangen en tegen de 'fronton' weggeslingerd. De bal krijgt vanuit de 'chistera' een rotatie die na het contact met de muur ervoor zorgt dat hij ver achter in het veld terecht komt, ruim

Fronton

achter de servicelijn. Hier staat een van de drie tegenstanders ('lil arrière') die de bal, meestal na een stuit, opvangt en meteen tegen de muur terugslingert. Het antwoord is nu aan de tegenpartij. die de bal tamelijk dicht bij de muur zal opvangen en wederom hard via de muur in het achterveld zal spelen of juist heel zacht. De voorspelers ('les avants') van de ontvangende partij moeten dus op hun hoede zijn!

De volgende twee spelvormen worden indoor gespeeld:

Pala corta - Pala larga

Een spel om 35 punten van twee 'witten' tegen twee 'roden' op een gesloten speelveld met een 'fronton' van natuursteen aan de korte zijde en een linker speelmuur aan de lange zijde. Deze bijzondere voormuur wordt in het spel 'jai-alai' genoemd. De toeschouwers zitten aan de andere lange zijde achter een fijnmazig net; een veilig gevoel.
De spelregels en de spelvorm zijn als bij het in de buitenlucht gespeelde 'Grosse Pala': Men slaat de hardrubber bal met een 'pala' (gewicht is thans 900 gram!!) tegen

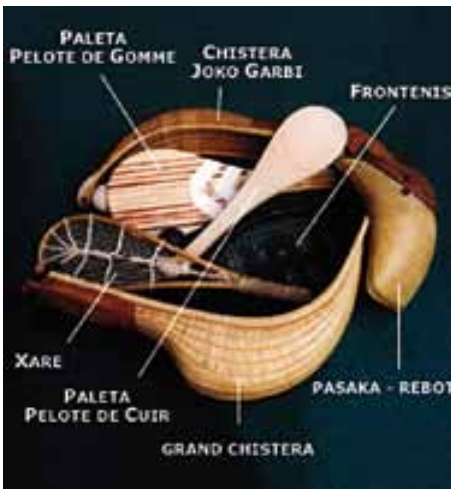

de 'fronton', die thans de traditionele vorm en kleur heeft ingeruild voor een donkere rechthoekige natuurstenen wand.
Ook de zijmuur (links) wordt nu regelmatig in het spel betrokken. De bal bereikt hier een nog grotere snelheid, zodat het terecht is dat de spelers een helm dragen.

Cesta punta

Ook een spel van twee tegen twee spelers om 35 punten. De spelers dragen een 'chistera' vergelijkbaar als bij het hiervoor genoemde 'Grand Chistera'. (In Spanje wordt de korf 'cesta' genoemd, vandaar 'Cesta Punta'.)
De 'chistera' is echter iets smaller en langer omdat de 'pelote' (speelbal) kleiner is. Hij is nu niet alleen van rubber gemaakt maar bekleed met kunstleer en lijkt erg veel op een golfbal, zeker als je op het geluid afgaat dat de bal maakt als deze tegen de 'fronton' kaatst. Deze 'pelote' bereikt als hij door de 'chistera', via de 'fronton', wordt gelanceerd soms snelheden van rond de 300 km/u!! En dat terwijl de bal toch nog zo'n 130 gram weegt! Het is duidelijk dat de spelers ('les puntistes') zich beschermen met een helm, soms voorzien van een draadmasker (in de USA verplicht!).

Door de hoge snelheid van de bal wordt thans ook de korte muur tegenover de 'fronton' regelmatig in het spel betrokken, met alle returnproblemen van dien! Wanneer immers de bal terugkomt van de achtermuur mag deze niet meer stuiten, maar moet worden gevangen en meteen worden gespeeld tegen de voormuur. Een afstand van bijna 56 meter moet dan worden overbrugd.

Ontstaan

Chesta punta ontstond eigenlijk in 1890 in Zuid-Amerika (Argentinië, Brazilië, Uruguay). Daarna veroverde het spel ook Midden- en Noord-Amerika (Cuba, Mexico,USA), Azië (Hong Kong), Noord Afrika (Egypte) en Europa (Spanje en Zuid-Frankrijk).

Foto's: Internet

Correspondentie:

redactie@kvlo.nl

Door: mr. Sandra Roelofsen

Regels of risico's in het beroepsprofiel?

Zoals Hilde Bax in haar artikel 'Beroepsprofiel leraar 'bewegen & sport' anno 2010' al aangeeft, vergt een snel veranderende samenleving aanpassingen en ontwikkelingen in het beroep van leraar en een regelmatige herijking van opgestelde beroepsprofielen.
Zo wordt de leraar LO een leraar b&s, het beroepscompetentieprofiel een beroepsprofiel en worden uitgangspunten getoetst op hedendaagse inzichten.

Eén van deze hedendaagse inzichten komt uit juridische hoek: het handelen en nalaten van leraren (ofwel hun dagelijks functioneren) wordt meer en meer getoetst aan vastgelegde regels en beleid. Dat vergt een kritische blik op wat wordt vastgelegd voor de doelgroep. Dat vergt vooraf beantwoording van de volgende vraag: wat wil je als beroepsorganisatie bereiken met het vastleggen van gedragsregels?
Stuurt dat onze leraren in de wijze waarop zij omgaan met de leerlingen in hun lessen of wordt dit gebruikt als meetlat bij de beoordeling van hun functioneren of disfunctioneren? Omdat in een steeds verder juridiserende samenleving deze laatste functie van regels meer en meer wordt ingezet en gebruikt, is in het nieuwe profiel gekozen voor een meer algemene omschrijving van de risico's die leraren b&s lopen in hun lessen in plaats van het opnemen van (juridisch bindende) gedragsregels.

In het 'oude' beroepscompetentieprofiel van de leraar lichamelijke opvoeding (*G. van Driel e.a., Jan Luitingfonds, 2004*) stelden de schrijvers bij de Beroepscode (hoofdstuk 6) nog achttien gedragsregels. Deze gedragsregels zijn in het nieuwe beroepsprofiel dus niet meer terug te vinden. Van gedragsregels gaat namelijk een bindende, juridische werking uit die tegen de beroepsgroep gebruikt kan (en zal gaan) worden. Terwijl bepaalde gedragingen, hoewel indruisend tegen de gedragsregels, soms heel goed uit te leggen zijn in de context van de gebeurtenis en de omstandigheden daarbij. Als gedragsregels ruim en/of onduidelijk geformuleerd zijn geef je de 'wederpartij' in voorkomende juridische procedures te veel munitie en ruimte om leraren hierop te beoordelen. Zo gaf één van de gedragsregels aan dat slechts *functioneel* lichamelijk contact mocht plaatsvinden. Stelt de werkgever in een procedure dat het niet-functionele contact als grond voor plichtsverzuim wordt opgevat, dan moet je maar weer bewijzen dat dit contact functioneel bedoeld was! In het geval van een hulpverleningssituatie zal dat niet zo problematisch zijn, maar wat als een arm om een schouder als troost gegeven is? Of de gedragsregel: zorgvuldigheid is geboden. Wat zegt dat eigenlijk over je handelen in de les? Moet niet alle handelen zorgvuldig zijn? Of de regel: met respect omgaan met anderen: een moeilijk toetsbaar en in ieder geval subjectief gegeven, dat ook daarom moeilijk weerlegbaar is.

De leraar b&s onderscheidt zich vakmatig in die zin van collega's in andere vakken, dat in de lessen b&s het omgaan met lichamelijkheid een dominante rol speelt en dat daardoor in meer algemene zin de omgang met leerlingen verschilt. Het leren omgaan met risico's, lichamelijke aanraking bij het hulpverlenen, het zich al of niet bewust meten met anderen, de grote mate van directe zichtbaarheid van lukken en mislukken, het verkennen van eigen en andermans grenzen etc. resulteren in een specifiek omgangspatroon. Daarbij vinden de lessen b&s plaats in een specifieke accommodatie vaak afgezonderd van de verdere schoolomgeving. Hierdoor behoren situaties van omkleden en douchen na afloop van de lessen tot het verantwoordelijkheidsgebied van de leraar. Daarom is het zinvol om met de vakcollega's afspraken te maken over gedragsrisico's die specifiek gelden voor de leraar b&s in de concrete schoolsituatie. Deze afspraken dienen dan tot stand te komen in overleg met de werkgever en kunnen onder andere gemaakt worden voor:

- het binnentreden van kleedkamers en doucheruimtes waarin leerlingen zich bevinden
- de deskundigheidseisen over EHB(S)O en procedures bij ongevallen
- het omgaan met aanraken in de lessen b&s bij hulpverlening en door leerlingen onderling
- wijze van omgaan met discriminatie, racisme en geweld, zoals ongepast gedrag, vooroordelen, culturele verschillen en verschillen tussen jongens en meisjes in bewegen en sport en prestaties
- sociale veiligheid binnen de lessen, vooral voor de minder bewegingsbegaafde leerlingen.

Zo worden risico's besproken en leiden zij tot richtinggevend handelen aangepast aan de schoolsituatie.

Heb je vragen over deze of andere zaken op rechtspositioneel gebied dan kun je je wenden tot de afdeling IRP, te bereiken per e-mail: *irp@kvlo.nl* en dagelijks van 12.30-16.30 uur op telefoonnummer 030 693 7678.

PRAKTIJK KATERN
KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LICHAMELIJKE OPVOEDING
nr. 6 - 25 JUNI 2010

DVD Freerunning in VO

Korfbal in een naschools aanbod (2)

Beroepsprofiel in de praktijk

KVLO

Dvd Freerunning in VO

Freerunning is hot. Steeds meer jongeren zijn er in hun eigen omgeving mee bezig. Op YouTube bewonderen zij allerlei uitdagende filmpjes. In hoeverre is freerunning geschikt voor bewegingsonderwijs in het voortgezet onderwijs? De dvd *Freerunning in VO* laat zien hoe freerunning voor leerlingen uit onderbouw VO op een aantrekkelijke en veilige manier kan worden aangeboden. De dvd geeft drie voorbeelden van een parkour met ieder vijf tricks. Op de dvd staat een methodische opbouw van de diverse tricks en een voorbeeld van een freerunningopdracht voor BSM. Voor meer informatie zie *www.freesport.slo.nl.* *Door: Dic Houthoff, Ger van Mossel en Maarten Vijfhuize*

Freerunning is hot

Freerunning is in opkomst bij jongeren. Jongeren springen over allerlei barricades en rennen daarna snel door naar een volgende hindernis. Freerunning omvat elementen van turnen (springen, rollen) en atletiek (duurloop, hordenloop, hindernisloop). Freerunning benadert turnen zoals turnen ooit is begonnen.

Freerunning sluit aan bij de exploratiedrang en passie van jongeren. Freerunners ontwerpen in hun eigen woonomgeving zelf hun parkoursen en tricks. Zij zijn daarbij steeds op zoek naar nieuwe variaties. Het is spannend en biedt ruimte voor een speelse houding. Freerunners showen elkaar tricks en parkoursen, ook via internet. Zij vormen een internationale community via internet en ontmoeten elkaar op afgesproken locaties. Binnen de freerunningcultuur wordt gesproken over parkour, streettricks en tricking. Bij parkour overbruggen jongeren rennend op snelheid en zo efficiënt mogelijk een traject met allerlei obstakels op straat en van gebouwen. Bij streettricks maken zij allerlei acrobatische sprongen over obstakels. Bij tricking zien we allerlei acrobatische sprongen gelijkvloers op straat.

Freerunning is ontwikkeld op straat door bewegers die extra uitdagingen zoeken. Studenten, docenten LO en SLO zijn aan de slag gegaan om de 'street'ervaringen te vertalen naar de lessen bewegingsonderwijs. Met als doel om freerunning voor leerlingen veilig en toegankelijk te maken. Juist de gymzaal biedt hiertoe allerlei mogelijkheden. In het *Basisdocument voor onderbouw VO* wordt een zestal actuele activiteiten genoemd, freerunning kan hier moeiteloos aan worden toegevoegd.

Hoofduitdaging

Bij freerunning gaat het om lopend en springend - al dan niet met richtingsveranderingen en tempowisselingen - een parkour met obstakels af te leggen, die worden overbrugd met verschillende typen tricks. Op basis van deze hoofduitdaging ordenen we de freerunningactiviteiten in drie bewegingsthema's.

Bewegingsthema's

Freerunning is een combinatie van het afleggen van een parkour en het uitvoeren van tricks. In de ene les ligt het accent op het afleggen van een parkour met verschillende obstakels, in de andere les op het verbeteren van een bepaalde trick. Voor school onderscheiden wij drie bewegingsthema's:

- parkour: een bepaald traject met obstakels lopend en loopspringend op tempo afleggen
- streettricks: een obstakel overbruggen en zweven door de lucht - al dan niet met draai, met of zonder gebruikmaking van een steunvlak - en zodanig landen dat het lopen kan worden vervolgd
- tricking: vanaf de grond afzetten en loskomen zodanig dat er kan worden gedraaid om de breedte- en/of lengte-as en zodanig landen dat het lopen kan worden vervolgd.

Fasering

Voor het geven van leerhulp is het handig om de activiteit te faseren in verschillende momenten. Freerunning wordt gekenmerkt door de volgende faseringen:

- herhaald aanlopen en inspringen: het met aanloop aanspringen naar een afzetvlak

ERIC SWINKELS

- afzetten: het (al dan niet herhaald) loskomen van het afzetvlak middels een afzetactie
- zweven: het vrij zweven door de lucht, aanzweven naar of afzweven van een obstakel of van de grond, al dan niet met draaien
- landen, afrollen en doorlopen: het veilig en stabiel landen op een landingsvlak (of bij herhaald landen op een afzetvlak maken van een of meerdere vervolgsprongen), eventueel afrollen en doorlopen.

Bandbreedte in deelname

Leerlingen nemen op verschillende wijze deel aan freerunning. Er zijn leerlingen die het parkour in een laag looptempo afleggen, weinig afzetten en loskomen, laag zweven door de lucht, een obstakel laag overbruggen, niet of onvolledig draaien en instabiel landen. Zij hebben na de landing een rustmoment nodig voor het eventueel afrollen en doorlopen. Op de dvd zijn dit de rookies met het gele shirt. Ook zijn er leerlingen die het parkour in een hoog looptempo afleggen, veel afzetten en loskomen, ruim zweven door de lucht, aanzweven naar of afzweven van een obstakel, het draaien uitstellen en stabiel landen. Zij kunnen de landing direct omzetten naar eventueel afrollen en doorlopen. Op de dvd zijn dit de masters met het blauwe shirt. Echte freerunners combineren sprongen met extra rotaties. Op de dvd zijn dit de freerunners met een zwart shirt. Zij vallen onder de buiten- of 'horse' categorie.

Voor het samenstellen van een parkours worden allerlei turntoestellen en veel matten gebruikt. Deelnamemogelijkheden van alle leerlingen kunnen worden bevorderd door te variëren in: lengte parkour, aanloop naar obstakels (lengte, snelheid), afzetvlakken (wel/niet verend), zweven (vrij door de lucht, overbruggen, aan- of afzweven), obstakel (weinig/veel, laag/hoog, smal/breed, kort/lang, zacht/hard, horizontaal/schuin/verticaal) en landingsvlakken (landingsmat/turnmat, laag/hoog, zacht/hard, kort/lang).

Daarnaast kan worden gevarieerd in hulpverlenen. Bij het hulpverlenen maken wij een onderscheid tussen het ondersteunen en het vangen van de freerunner. Bij het ondersteunen wordt het zweven, draaien en/of landen voor de freerunner vereenvoudigd. Bij het vangen wordt het zweven, draaien en/of landen van de freerunner veilig gesteld. Het hulpverlenen van complexe tricks wordt gedaan door de docent, eventueel samen met een geoefende leerling.

Veiligheid en aansprakelijkheid

Kunnen we freerunning veilig aanbieden op school en op welke aansprakelijkheid moeten we letten? Wij hebben deze vraag voorgelegd aan de afdeling rechtspositie van de KVLO. Sandra Roelofsen geeft in de rubriek irp-praktijk (nummer 3, 2010) hierop een aantal antwoorden. Ten eerste is het belangrijk dat de werkgever op de hoogte is van wat wordt aangeboden tijdens de lessen LO. Ten tweede geldt voor een activiteit als freerunning dat er extra aandacht moet zijn voor veiligheid en zorgvuldig handelen en begeleiden. 'Waar liggen er matten en waarom? Hoeveel hulpverlening schakel ik in? Hoe introduceer ik het en houd ik het in de hand? Hoe geef ik verschillende voorbeelden en hoe ga ik om met niveauverschillen?' De dvd met beelden kan u hierbij helpen. Ten derde is het belangrijk om de eigen bekwaamheid op orde te houden. Voor een nieuwe activiteit als freerunning geldt: volg een

workshop of cursus of regel met collega's een introductie door een ervaringsdeskundige.

Kernactiviteiten freerunning

We hebben drie verschillende parkoursen uitgewerkt, die verschillend zijn in complexiteit. Je kunt het vergelijken met de blauwe, rode en zwarte piste bij het skiën. We noemen ze enjoy (makkelijk), cool (gemiddeld) en extreme (moeilijk) parkour. Ieder parkour bestaat uit vijf tricks, één start-, drie midden- en een eindtrick. Bij vier lessen freerunning zijn deze parkoursen geschikt voor respectievelijk klas 1, klas 2 en klas 3. Voor de drie parkoursen en de tricks zie *www.freesport.slo.nl* of de dvd.

- Enjoy parkour (klas 1, 4 lessen):
  1 Cat jump
  2 Wall traverse
  3 Speed vault
  4 Palm spin
  5 Wall steps
- Cool parkour (klas 2, 4 lessen):
  6 Chicane
  7 Running up
  8 Reverse jump
  9. Dash
  10 Palm turn
- Extreme parkour (klas 3, 4 lessen):
  11 Cart wheel
  12 Roof to roof
  13 Bayo flip
  14 Butterfly kick
  15 Wall flip

Deelnameniveaus

De opdracht voor de leerlingen is: leg het parkour zo af dat je de obstakels veilig met een trick kunt passeren en na een trick goed kunt doorlopen. Leerlingen nemen bij freerunning op verschillende niveaus deel: als rookie, expert en master. Deze deelnameniveaus zijn te vergelijken met het basis-, vervolg- en gevorderd niveau uit het basisdocument. Wij verwachten met drie keer vier lessen dat 40% van de leerlingen deelneemt als rookie, 30% als expert en 20% als master. Op de dvd hebben deze leerlingen respectievelijk een geel, groen en blauw shirt aan. Ongeveer 10% van de leerlingen kan het parkour niet zelfstandig afleggen. Op dvd maken de freerunners met een zwart shirt deel uit van de 'horse categorie'.

Fasering	**Rookie (geel)**	**Expert (groen)**	**Master (blauw)**
Herhaald aanlopen en inspringen	Legt het parkour in laag tempo af. Zoekt naar balans.	Legt het parkour in hoog tempo af. Loopt en springt in balans.	Legt het parkour in een zeer hoog tempo af. Is altijd in balans, ook bij hoge snelheid en moeilijke tricks.
Afzetten	Zet traag af. Maakt weinig gebruik van de afzetmogelijkheden van de afzetvlakken. Kijkt steeds naar de afzetvlakken.	Zet actief af. Maakt gebruik van de afzetmogelijkheden. Kijkt naar voren.	Zet explosief af. Afzetmogelijkheden sluiten aan bij lopen en springen. Kijkt vooruit naar de nog te volgen route.
Zweven	Heeft tijd en ruimte voor eenvoudige tricks. Zweeft laag door de lucht. Overbrugt een obstakel met ondersteuning van handen, voeten en/of romp. Draait niet of onvolledig.	Heeft tijd en ruimte voor moeilijke tricks. Zweeft hoog aan naar of af van obstakels. Draait volledig.	Heeft tijd en ruimte voor zeer moeilijke tricks. Zweeft zeer hoog aan naar of af van obstakels. Stelt het draaien uit.
Landen, afrollen en doorlopen	Landt instabiel. Heeft na de landing een rustmoment nodig voor het afrollen en doorlopen.	Landt stabiel bij eenvoudige tricks. Zet de landing bij eenvoudige tricks direct om naar afrollen en doorlopen.	Landt stabiel bij zeer moeilijke tricks. Zet de landing bij zeer moeilijke tricks direct om naar afrollen en doorlopen.
			

ERIC SWINKELS

Freerunning in Zwolle

Gemeentes en scholen richten zich steeds meer op jongeren met interesses in freerunning. In Zwolle zijn inmiddels allerlei freerunningactiviteiten gestart. Op het Thomas a Kempis (TAK) zijn de leerlingen zeer enthousiast over freerunnning. TAK verzorgt freerunninglessen binnen LO en biedt een naschoolse sportcursus freerunning aan. Op vrijdagavond is er jongerensport georganiseerd door SportService Zwolle, waar veel jongeren, uit heel Zwolle, op af komen om te freerunnen. Het is fantastisch om te zien hoe de jongeren elkaar hierbij helpen. De masters geven tips aan de rookies. Een ander initiatief is dat freerunning als profilering wordt aangeboden aan vierdejaarsstudenten op de CALO. Allemaal prachtige ontwikkelingen. De dvd *Freerunning in VO* biedt hiertoe inhoudelijke handvatten.

Netwerk Freesport

In 2009 is SLO gestart met het netwerk Freesport (zie ook Lichamelijke Opvoeding nr. 1, 2009). In het netwerk zit het Thomas a Kempis College uit Zwolle, twee ALO's en Sportservice Zwolle. Daarnaast particpeert de KVLO in het netwerk met vragen/antwoorden over veiligheid en aansprakelijkheid. Het netwerk kent een doorloop tot en met december 2011. SLO ontwikkelt samen met docenten LO en experts de website Freesport met beelden van freerunning, mountainbiken en rolsurfen. De beelden verschijnen ook op een dvd. Inmiddels is de eerste dvd *Freerunning in VO* gereed.

Dvd Freerunnung in VO

De dvd *Freerunning in VO* is bedoeld voor docenten lichamelijke opvoeding en kan tijdens de lessen als voorbeeldmateriaal voor leerlingen worden gebruikt. Op de dvd staan allerlei freerunningbeelden. Het gaat om parkoursen op drie niveaus: een enjoy, een cool en een extreme parkour. Ieder parkour bestaat uit vijf tricks. De drie parkoursen worden uitgevoerd door rookies (leerlingen met gele shirts), experts (groene shirts) en masters (blauwe shirts). Bovendien staat op de dvd een methodische opbouw van de diverse tricks. De tricks worden op alle drie niveaus vertraagd afgespeeld en nader toegelicht. Het biedt docenten handvatten hoe diverse tricks veilig kunnen worden opgebouwd en hoe er bij diverse tricks hulp kan worden verleend. Verder biedt de dvd een doorkijkje van een freerunning-ontwerpopdracht voor BSM-leerlingen. Ten slotte vind je op de dvd een document met een theoretische verantwoording van de activiteit freerunning.

Het bestellen van de dvd kan via *verkoop@slo.nl*. De verkoopprijs is € 12,50 exclusief verzendkosten. De freerunningbeelden zijn tevens online te bekijken op *www.freesport.slo.nl*.

Foto's: Ger van Mossel, Maarten Vijfhuizen tenzij anders vermeld.

Correspondentie: g.vanmossel@slo.nl

Korfbal in een naschools aanbod (2)

SportService Zwolle en SLO hebben in samenwerking met KNKV sportkennismakingslessen ontwikkeld die naschools kunnen worden aangeboden aan kinderen van ongeveer tien jaar. Deze lessen zijn een praktijkvertaling van het artikel 'Het ontwerpen van naschools sportaanbod' beschreven in LO4. Het eerste praktijkartikel verscheen in LO 5 waarin het speedmikspel is beschreven. Nu volgt deel 2 met het scoortikspel.

Door: Arno de Swart en Chris Hazelebach

Kenmerken van naschoolse sportactiviteiten

Bij het zoeken naar goede naschoolse activiteiten hebben de volgende overwegingen een rol gespeeld:

- aansluiten bij het bewegingsniveau van de gemiddelde/ matige beweger
- uitdagend zijn voor de betere beweger
- een verwijzing hebben naar de korfbalsport
- 'een wedstrijdverband' hebben, zodat de kinderen al meer kennismaken met de 'sportcultuur'
- aandacht voor Fair Play zodat dat de kinderen leren omgaan met 'spelregelgeving', zowel in de rol van deelnemer als scheidsrechter/ teller
- om het voor de begeleider overzichtelijk te houden, is gekozen voor drie activiteiten die vier weken lang beleefbaar, uitbouwbaar en reguleerbaar blijven
- uitgaande van een eindspel drie tegen twee op één korf voor een doelgroep van 16 tienjarige leerlingen van een basisschool, is gezocht naar twee andere spelen die specifiek gericht zijn op essentiële spelvaardigheden van het korfbalspel. Het gaat dan om het 'mikken op de korf' en 'het samenspelen van de bal'. Deze twee activiteiten worden in het gewone bewegingsonderwijs ook geregeld gespeeld en daarom is gekozen voor spelactiviteiten die 'iets nieuws' en specifieks voor korfbal toevoegen, zonder dat de activiteit veel moeilijker wordt.

De keuze van de activiteiten

Gekozen is voor een tikspel en een mikspel die nog niet worden aangeboden in het onderwijs en ook niet bij de club en daarmee geschikt zijn voor het naschoolse tussengebied. In het vorig nummer (LO 5) is het speedmikspel beschreven. Nu beschrijven we het scoortikspel.

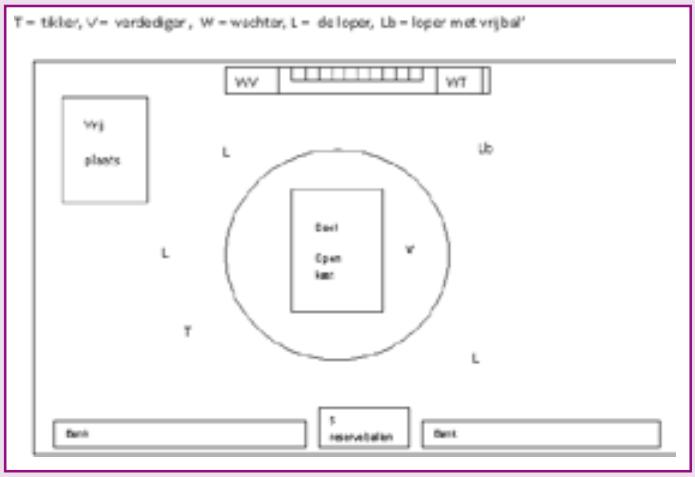
Scoortikspel

Dit is een moeilijk spel om te leren, omdat er veel regels zijn en er veel keuzemogelijkheden voor de lopers zijn. Hoewel het een lastig spel is om op te starten, bleek het spel wel langdurig boeiend om te spelen en gingen ze het spel ook steeds beter spelen. Het spel is in eerste instantie een tikspel. Tikspelen maken een groot deel uit van het onderwijsprogramma en kinderen leren door tikspelen beter vrij te lopen, schijnbewegingen te maken, te versnellen en te vertragen, inzicht te krijgen in de posities van de tikker en de loper. Algemene vaardigheden die ook voor het korfbalspel van belang zijn. Voor het naschoolse aanbod is het tikspel gecombineerd met 'het overgooien van een bal door de lopers'. Dit spel wordt in het onderwijs ook wel gespeeld en dan heet het 'sociaal bal' (of 'basistikspel met reddende engel'). Vier lopers hebben dan twee ballen en als ze de bal in de handen hebben dan zijn ze vrij (kunnen ze niet getikt worden). Door snel over te spelen kunnen de lopers elkaar helpen zodat ze niet getikt worden. Dit spel is al heel moeilijk voor de kinderen om te spelen. Toch hebben we het spel nog moeilijker gemaakt door de lopers de keuze te geven om de bal te scoren in de open kast. Hierdoor krijgt het samenspel nog een extra doel. Dit is vooral voor de betere spelers een geweldige uitdaging. Om de zwakke spelers toch de kans te geven om mee te spelen, hebben we er voor gekozen om een grote vrijplek in het tikgebied te leggen waar ze niet getikt kunnen worden.
Hierdoor is er een nieuw spel ontstaan, wat voor het onderwijs aan tienjarigen veel te moeilijk is om in een korte tijd te leren, maar dat in vier lessen naschools wel aangeleerd kan worden. De vaardigheden die de kinderen in dit spel leren zijn van essentieel belang voor het korfbalspel, namelijk kijken of er een scoringskans is, zo niet naar wie kan ik dan de bal afspelen. Degene die de bal moet

ontvangen moet rekening houden met de bal en met de tikker die hem bedreigt. Hierdoor leren ze om op meer factoren in het spel tegelijkertijd te letten. Omdat elke loper ook voor zichzelf speelt is de noodzaak van goed samenspel nog niet verplichtend.

Spelorganisatie

Er zijn twee teams: aanvallende lopers en verdedigende tikkers. De lopers proberen ongetikt te blijven en de 'vrijbal' in de kast te scoren, terwijl de tikker probeert de lopers te tikken en de verdediger probeert doelpunten te voorkomen. Met de vrijbal in handen kan een loper niet getikt worden. De vrijbal wordt overgespeeld tussen de lopers om zo lang mogelijk ongetikt te blijven. Het wedstrijdverband is: hoeveel lopers worden er getikt en hoeveel doelpunten worden gemaakt? De bedoeling is dat het spel met acht kinderen vier keer gespeeld wordt (vier keer vijf minuten).

Tekening 1: arrangement

Arrangement
- acht spelers
- een halve gymzaal afgebakend met banken.

Tikpartij
- een tikker
- een verdediger
- een wachtende tikker
- een wachtende verdediger.

Looppartij
- vier spelers.

Materiaal
- een open kast als mikdoel voor de lopers (in de cirkel)
- een cirkel van vier meter doorsnede als verdedigingsgebied
- een mat als vrijplaats voor de lopers
- zes ballen als 'vrijbal' (één in het spel en vijf als reserve ballen)
- een bak voor de vijf reserve ballen
- een bak voor de 'onderschepte' ballen
- tien blokjes (als telsysteem voor geslaagde tikacties)
- vier lintjes voor de tikkers (twee gele en twee rode)
- een stoel als wachtplek voor de wachtende tikker
- een stoel als wachtplek voor de wachtende verdediger.

Activiteit

De lopers proberen zolang mogelijk ongetikt te blijven door de vrijbal over te spelen en ze proberen te scoren in de open kast. De tikker probeert de loper zonder bal te tikken. De verdediger probeert de ballen tegen te houden die richting open kast geschoten worden.

Spelregels

Startregels
- de lopers pakken de vrijballen en stellen zich op
- de verdediger gaat klaar staan
- een tikker telt hardop van drie naar één en dan begint het spel.

Regels loper
- de lopers mogen niet in de cirkel komen en uit het veld
- op de vrijmat ben je vrij
- de vrijbal vast dan ben je vrij
- een speler mag de bal vasthouden
- je mag de bal overspelen
- met de vrijbal mag je scoren in de kast
- als de bal onderschept is dan nieuwe bal uit de bak halen
- als de bal uit het veld gaat dan stopt het spel en telt als onderschepping
- als je getikt bent dan naar de vrijmat gaan en daarna mag je weer mee doen.

Regels tikker
- de tikker mag niet in de cirkel komen
- mag alleen een loper zonder bal in het tikveld tikken
- een loper op de vrijmat mag je niet tikken
- als je iemand getikt hebt dan leg je een blokje om en wissel je met de wachtende tikker
- als je moe wordt mag je ook wisselen met de wachtende tikker
- de wissel van de tikkers gebeurt door een gezamenlijke 'high five' en een harde schreeuw 'Go' bij de wachtbank.

Regels verdediger
- de verdediger moet in de cirkel blijven
- mag niet boven de kast hangen
- als de bal onderschept is deze naar de bak brengen en wisselen met de wachtende verdediger
- als de bal uit het veld wordt gegooid, telt dat ook als onderschepping.

Wisselregels
- als de tikker een loper tikt, dan wisselen met wachtende tikker
- als de verdediger de bal onderschept dan wisselen met de wachtende verdediger
- De lopers wisselen niet, die blijven loper tot einde spel.

Puntentelling
- elke getikte speler is een punt (blokje)
- elke onderschepte bal is ook een punt (in bak leggen).
- elk doelpunt is drie punten voor de aanvallende partij.

Einde wedstrijd
- als alle blokken om zijn
- als alle ballen op zijn.

Functiewissel:
- einde wedstrijd worden de lopers de tikkers, verdedigers en wachters.

TIPS voor de LESGEVER

Voor het volledige artikel plus tips voor de lesgever:
zie *www.kvlo.nl*.

Correspondentie: CA. Hazelebach@planet.n

Beroepsprofiel in de praktijk

Het beroepsprofiel is herzien. Je hebt erover kunnen lezen in het artikel 'Beroepsprofiel leraar 'bewegen & sport' anno 2010' van Hilde Bax elders in het blad. Veranderingen in de samenleving, in de school en in ons vak geven hiertoe aanleiding. Hebben deze veranderingen invloed op mijn praktijk? Doe ik dingen anders of moet ik dingen anders gaan doen in de loop der jaren? Wat betekent dit voor mijn lesgeven? De relatie beroepsprofiel en de praktijk staat in dit artikel centraal. *Door: Maarten Massink*

Er worden in de paragraaf 'beroepsstandaarden' zeven bekwaamheidseisen geformuleerd in competenties. Deze wil ik langslopen en bespreken aan de hand van voorbeelden uit de praktijk van het lesgeven. Wat verandert er voor mij of is er veranderd? We doen dit aan de hand van softballessen in een klas van vierentwintig leerlingen waarbij uitersten van een spectrum tussen A en B worden getoond. Bij A is er *geen of nauwelijks* sprake van het zichtbaar worden van de beroepsstandaard. Bij B is hier wel *zichtbaar aan voldaan*. Er kunnen klassen/situaties zijn waarbij A de startpositie is en er gestreefd wordt naar B. Dit streven betekent in ieder geval een bewust zijn van de standaard, dat kan leiden tot streven naar een andere situatie.

1 De leraar heeft interpersoonlijke verantwoordelijkheid

Het gaat hier om een op samenwerking gerichte sfeer. Er is aandacht voor zelfstandigheid, samenwerking en omgangsvormen.

A: Er worden twee softbalgroepen groepen gemaakt. Twee leerlingen mogen kiezen. We spelen twaalf tegen twaalf op een groot veld: vijf in het buitenveld, vijf in het binnenveld en een pitcher en een catcher en twaalf leerlingen aan slag. De docent wijst aan wie op welke positie speelt om het spel te laten lopen. Als de pitcher teveel wijd gooit en leerlingen gaan klagen en mopperen grijpt de docent in en gaat zelf pitchen. Bij drie uit wordt er gewisseld ook als niet alle leerlingen aan slag zijn geweest. De docent bewaakt de 'slagwijdregels', roept waar de bal naar toe gegooid moet worden als de bal geslagen is. Na afloop maakt de docent de stand en de winnaar bekend.

B: Twee leerlingen hebben de les ervoor de opdracht gekregen vier teams te maken op papier die ongeveer even sterk zijn. We spelen op twee velden tegelijk driehonken-softbal, zes tegen zes. Als er twee slagmensen zijn geweest wordt er in het veld doorgedraaid met tweetallen: van verre velders naar honkspelers, naar pitcher-catcher, naar verre velders. Iedereen komt een keer op verschillende veldposities te spelen Als iedereen aan slag is geweest mag de eerste slagman proberen de laatste slagman nog binnen te slaan. Dan wordt er gewisseld van veldpartij. De volgende slagman wordt voor hij gaat slaan eerst slagcoach voor de slagman, daarna scheidsrechter, daarna slagman. De docent coacht de leerlingen op elkaar coachen: 'geef complimenten als iemand iets

Interpersoonlijke verantwoordelijkheid: aandacht voor zelfstandigheid en samenwerken

goed doet, geef goede tips als iemand een fout maakt.' De docent loopt tussen beide velden heen en weer en geeft het voorbeeld door leerlingen die goed coachen te complimenteren en leerlingen die dat achterwege laten, tips te geven over hoe elkaar te coachen. Na afloop vraagt de docent welke leerling volgens anderen goed heeft gecoacht en of de partijindeling goed was. Wie wil vier teams maken op papier voor de volgende les?

2 De leraar heeft pedagogische verantwoordelijkheid

Het gaat hier om een (ook sociaal) veilige en stimulerende leeromgeving creëren voor leerlingen.

A: Er wordt voor de softballes gooien en vangen geoefend door met tweetallen over te gooien. Leerlingen mogen zelf tweetallen vormen. Er blijven een paar leerlingen over die aan elkaar gekoppeld worden. De docent doet het voor en laat zien hoe je hard kan gooien en goed moet vangen. Na wat oefenen wordt er een wedstrijdvorm gedaan waarbij het er om gaat welk tweetal het eerste honderd vangballen heeft gemaakt. Bij honderd ga je allebei zitten op de grond. Als er acht tweetallen al geruime tijd op de grond zitten moeten de laatste twee tweetallen ook maar stoppen want anders moeten de anderen zolang wachten. Er wordt een wedstrijd gespeeld en na de les vraagt de docent aan een paar goede spelers of ze mee willen spelen in het schoolteam waarvan de trainingen volgende week starten.

B: Er wordt geoefend met gooien en vangen. De docent vraagt wie gooien en vangen moeilijk vindt en wie denkt dat hij of zij het redelijk kan. Daarvan worden twee rijtjes gemaakt. De ene kant zijn leerlingen die willen leren gooien en vangen, de andere kant zijn de instructeurs die daarin aanwijzingen geven. De instructeurs gaan de leerlingen leren hoe ze goed moeten gooien en vangen door het principe van 'complimenten en tips' toe te passen. Na verloop van tijd schuiven de instructeurs steeds een plaats door zodat iedere leerling een nieuwe instructeur krijgt. De docent coacht 'de instructeurs', niet 'de leerlingen'. Na afloop vraagt de docent welke instructeur goed is in tips en complimenten geven. 'Wie heeft je veel geleerd?'. Daarna krijgen leerlingen een keuze. Spelen in een wedstrijdje 'driehonken-softbal' met zes veldspelers, of met elkaar doorgaan met oefenen. Een groepje gaat door met oefenen waarbij een paar instructeurs verder helpen met leren gooien en vangen van leerlingen die daarvoor kiezen. De anderen spelen driehonken-softbal. De docent gaat van de ene groep naar de andere groep en coacht hun oefenen en spelen. Na de les vraagt de docent welke leerlingen mee willen doen met het softbaltoernooi tussen klassen van school van volgende week. Je mag zelf een team maken. Er wordt een pouleindeling gemaakt op sterkte. Geeft niet als je niet zo goed bent, je wordt ingedeeld op gelijke sterkte.

Vakinhoudelijke verantwoordelijkheid: speelwijze wordt per klas afgesproken

3 De leraar heeft vakinhoudelijke verantwoordelijkheid

Hier gaat het om het plannen, realiseren en evalueren van een krachtige leeromgeving met duidelijke doelstellingen.

Pedagogische verantwoordelijkheid: de docent coacht het coachen en gaat van de ene naar de andere groep.

A: Er wordt zo snel mogelijk geprobeerd softbal te spelen op een volledig veld met uitleg van de regels. De officiële softbalregels zijn gekopieerd en liggen klaar in de vakgroepruimte. Dit zijn de regels van de softbalbond en worden uitgedeeld en moeten de leerlingen thuis leren zodat ze de volgende les toegepast kunnen worden. Aan het eind van de rapportperiode is er een toets waarin de kennis van deze regels wordt gevraagd. Vooral de 'binnenhoogregel' is ieder jaar weer een 'instinker'. Op deze manier worden leerlingen het beste voorbereid op het intra- en interscolaire toernooi waar met de officiele regels wordt gespeeld. Binnen de vakgroep worden afspraken gemaakt wie de spelregels up to date houdt en kopieert en wie het toernooi organiseert.

B: Met de vakgroep worden afspraken gemaakt over de te spelen softbalvormen in de verschillende klassen. Welke spelen zijn het meest geschikt om mee te beginnen en welke spelen zijn daar een vervolg op. Tevens wordt er gesproken met welke regelaanpassingen je de veldpartij kan helpen en met welke regelaanpassingen de slagpartij. Vooral veldafmetingen en aantal honken en spelers zijn

daarbij cruciaal. Hoe kunnen we leerlingen een optimaal aantal speelbeurten geven. Er worden studiedagen bezocht en vakliteratuur gelezen die bijdragen aan de ideeën hierover. Voor elke softbalperiode wordt dit met de vakgroep besproken en de speelwijze per klas afgesproken. De lesbrieven en kijkwijzers worden indien nodig aangepast. De wijze van beoordelen en feedback geven wordt ieder jaar bijgesteld. De vakgroep is nu bezig met filmbeelden te maken die op de website van de school te zien zijn met speelvormen die in de verschillende klassen gespeeld worden. Hiermee wordt ook de speelwijze op het toernooi vastgesteld. Na schooltijd is er gelegenheid voor leerlingen die mee doen aan het intrascolaire toernooi om te oefenen. Talentvolle spelers worden uitgenodigd voor schoolteamtraining.

4 De leraar heeft organisatorische verantwoordelijkheid

Het gaat hier om het tot stand brengen van een ordelijke en taakgerichte sfeer.

A:De docent gaat als warming-up met de leerlingen eerst even tien minuten inlopen in het bos als warming-up. Hij loopt voorop en bepaalt het tempo. Als hij merkt dat leerlingen het niet vol kunnen houden roept hij dat ze bij moeten blijven. Degene die voorop lopen en harder willen waarschuwt hij dat ze niet harder mogen en dat de groep bij elkaar moet blijven. Als de laatsten gaan wandelen moet de hele groep wandelen. De laatste tweehonderd meter mag iedereen op eigen tempo. Sommigen gaan sprinten, anderen wandelen rustig uit.
Daarna wordt er met de hele klas gevoetbald op het grote veld. De docent nummert de klas af met nummer één en twee en de partijen zijn gemaakt. Na tien minuten vraagt de docent wie er nog weinig aan de bal is geweest. Acht leerlingen steken hun hand op. De docent zegt dat anderen daar meer rekening mee moeten houden en hen aan moeten spelen. Er wordt nog tien minuten verder gespeeld. Tot slot wordt er met de hele klas nog twintig minuten gesoftbald, twaalf tegen twaalf. Bij drie uit wisselen. Na afloop zegt de docent dat er wat sneller gespeeld moet worden want nu is niet iedereen aan slag geweest.

Organisatorische verantwoordelijkheid: de docent bewaakt

B: De docent laat als warming-up leerlingen tien minuten inlopen op een 200 meter baan. Eerst twee minuten in een rustig dribbeltempo met de hele klas. Daarna in viertallen van ongeveer gelijk tempo. Daarbij loopt iedere leerling twee minuten als kopman en bepaalt het tempo maar wel afgestemd op zijn groepje. Daarna is er een keuze voor de leerlingen tussen softbal of voetbal. Voor softbal heb je minimaal acht spelers nodig en voetbal minimaal zes. Softbal wordt met driehonken-softbal gespeeld. Bij het veld ligt een lesbrief. Daarop staat hoe je kunt spelen met een groep van twaalf, tien of acht spelers. Tevens staat er op de lesbrief: na de helft van de afgesproken speeltijd is het wisselen, uitjes tellen als punt. Voetbal wordt gespeeld op kleine veldjes drie tegen drie of vier tegen vier. Op de helft van de afgesproken speeltijd zoek je een andere tegenstander Er kunnen maximaal twee softbalvelden worden opgezet en/of maximaal drie voetbalvelden. Leerlingen moeten zelf groepjes maken en de tijd bewaken. Na twintig minuten wordt er gestopt en mag je opnieuw voor de andere activiteit kiezen of doorgaan met het spel van je eerste keuze. Het gaat er in deze les om of je zelf snel keuzes en groepjes kunt maken en de tijd kunt bewaken. De docent bewaakt of de leerlingen die kiezen, zelfstandig spelen en de tijd bewaken.

5 De leraar heeft verantwoordelijkheid in het samenwerken met collega's

Hier gaat het om het belang van samenwerken met (vak)collega's , het scheppen van het juiste schoolklimaat en teamgericht werken.

Verantwoordelijkheid in het samenwerken met collega's: met de vakgroep is er regelmatig overleg

Verantwoordelijkheid in samenwerking met de omgeving: contacten met vereniging voor een naschools sportaanbod

A: De docent zit in een klassenteam. Hij is mentor van een klas. Iedere week wordt er vergaderd maar hij plant alle andersoortige activiteiten (schoolteamtraining, clinics, toernooien, ouder- en leerling-gesprekken) op deze momenten, want de teamvergadering vindt hij niet zinvol. Meestal gaan deze vergaderingen over onderwijskundige zaken bij de andere vakken en hun cijfers en daar heeft hij met LO niet zoveel mee te maken. Als er een probleem met absentie is, spreekt hij de mentor van de klas wel aan zodat deze gewaarschuwd is als er problemen zijn. Met LO-collega's is er regelmatig overleg over het materiaal en de toernooien. Draaiboeken worden uit de kast gehaald en waarnodig bijgesteld en uitgevoerd.

B: De docent is mentor van een klas en zit in een klassenteam. Hij is geïnteresseerd in onderwijskundige zaken die de school betreffen en zijn vak. Vaak wordt hem zijn mening gevraagd omdat hij een wat andere kijk heeft op leerlingen en andere dingen ziet bij LO. Aan de andere kant is hij geïnteresseerd in andere vakken en hoe 'zijn' leerlingen het daar doen. Niet alleen zijn mentorleerlingen, maar ook de andere leerlingen die hij lesgeeft. Hij krijgt vaak een ander beeld als hij hoort hoe leerlingen bij andere vakken functioneren of problemen hebben thuis. Hij probeert ook een bijdrage te leveren aan oplossingen voor problemen met leerlingen. Vaak heeft hij een ander contact en signaleert ook tijdig problemen, maar brengt ook mogelijke ideeën in voor een aanpak. Met de vakgroep is er regelmatig overleg. Iedere week voor de lopende zaken als materiaalbeheer en toernooien, maar ieder kwartaal met een thematische avondvergadering waarin het leerplan wordt besproken en bijgesteld, en taken verdeeld.

6 De leraar heeft verantwoordelijkheid in het samenwerken met de omgeving van de school

Hieronder valt het onderhouden van contacten met ouders en leerlingen over vorderingen en problemen. Maar ook het onderhouden van contacten met verenigingen en andere faciliteiten op gebied van bewegen en sport.

A: De docent schrijft rapporten voor leerlingen en daarover zijn weinig aanleidingen om met ouders in contact te treden. Andersom bezoeken ouders hem als LO-docent niet zo vaak op ouderavonden. Als mentor speelt hij zijn rol op de ouderavonden. Als er problemen zijn met leerlingen neemt hij dat op met de betreffende mentor of schoolleider. Deze handelt het verder af. Met de gemeente is er contact over het gebruik van de sportvelden maar dat doet de vakgroepvoorzitter. Verder ergert hij zich wel aan de rommel op het schoolplein en rond de school waar jongeren rondhangen maar dat kan hij niet oplossen.

B: De docent geeft in leerling-rapporten aan wanneer hij zich zorgen maakt over de ontwikkeling van leerlingen op het gebied van bewegen en sport. Hij nodigt sommige leerlingen met een bewegingsachterstand uit voor extra gymles. Daarvoor nodigt hij ook de ouders uit voor een gesprek om zijn zorg uit te spreken en zijn handelingsplan mee door te spreken. Verder zijn er contacten met een fysiotherapeut waar leerlingen soms naar worden doorverwezen. Leerlingen die nog niet kunnen zwemmen, krijgen zwemles via school en de vakgroep LO. Ook daarover wordt contact opgenomen met thuis. Er is nu ook een combinatiefunctionaris aangesteld binnen de gemeente die samen met de vakgroep wil

Verantwoordelijkheid voor eigen ontwikkeling: bezoeken van studiedagen

kijken of ze een naschools aanbod kunnen maken op school na lestijd. Er zijn al een paar clubs en verenigingen die clinics willen komen verzorgen op school. Met sommigen is er ook contact in het uitvoeren van het SOK-project waarbij leerlingen in het kader van sportoriëntatie in de les LO op bezoek gaan bij clubs en verenigingen. Het buurtcomité wil een gesprek met school over een gezamenlijke aanpak van de trapveldjes en pleinen rond de school. Door een nieuwe inrichting van deze speelplaatsen kan de school in de pauzes en na schooltijden ook profiteren van deze playgrounds. De LO-docent is gevraagd bij dit gesprek aanwezig te zijn.

7 De leraar is verantwoordelijk voor zijn eigen professionele ontwikkeling

Hier gaat er om dat de docent zijn eigen ontwikkeling ter hand neemt, reflecteert op zijn eigen handelen en professionaliteit en zich als lerende in een organisatie beschouwt.

A: De docent heeft één keer een functioneringsgesprek gehad in de afgelopen tien jaar. Daarbij werd hem gevraagd hoe hij vond dat het ging en of hij ambities had. Hij is tevreden en heeft geen andere ambities binnen school dan lesgeven. Daarna is hij niet meer gevraagd voor een functioneringsgesprek omdat de teamleider prioriteiten anders legt en hij vindt het wel best zo. Hij is bevoegd dus bekwaam. Als er aanleiding is in zijn lessen om het anders te doen dan zal hij wel eens kijken maar hij heeft geen problemen dus waarom zou hij zich verder ontwikkelen. Hij is wel nieuwsgierig naar nieuwe trefbalspelletjes waar leerlingen zo dol op zijn. Zijn repertoire is wel aan vernieuwing toe in dat opzicht. Sommige stagiaires brengen wel eens een leuk ideetje mee van de ALO en die pikt hij dan op.

B: De docent is erg nieuwsgierig naar nieuwe ontwikkelingen. Hij vindt het heerlijk om over zijn vak te praten en de effecten van goed bewegen en sport. Hij leest vakliteratuur en bezoekt studiedagen en stimuleert vakgroepgenoten daar ook heen te gaan. Met de meeste collega's heeft hij een goed contact en hij durft zich ook kwetsbaar op te stellen. Ze nodigen elkaar uit of komen ongevraagd in elkaars les om te kijken wat de ander aan het doen is. Soms naar aanleiding van een enthousiast gesprek in de pauze of soms voor een gerichte observatie. Nu zijn ze ook bezig videoopnamen te maken in elkaars les om vast te leggen wat leerlingen geleerd hebben en dat als grondslag te nemen voor hun beoordelingssysteem. Het levert goede gesprekken op en maakt het werken met een leerplan een dynamisch geheel. Zijn teamleider vraagt van hem een 360 graden-feedback waarin hij van leerlingen, collega's en ouders reflecties moet verzamelen op zijn functioneren. Bovendien heeft hij zich aangemeld voor het beroepsregister van de KVLO en is hij bezig punten op te schrijven die hij haalt met studiedagen en conferenties bezoeken. Dit is in ieder geval een bevestiging van zijn inspanningen om zijn vakmanschap en ontwikkeling up-to-date te houden.

Spiegelen in dit spectrum

Je hebt jezelf kunnen spiegelen in dit spectrum. Het vergaat je waarschijnlijk net zo als het mij vergaat. Je wordt hier en daar tussen A en B geslingerd. Soms duidelijk B maar soms moet je misschien erkennen dat je ondanks je streven naar B toch in de buurt van A zit. Wat dat betreft heeft het beroepsprofiel een duidelijke functie. De beroepsgroep wil je een spiegel voorhouden en op grond van het beeld dat je ziet kun je stappen ondernemen om je eigen lesgeefpraktijk eens flink onder handen te nemen of rustig door te gaan op de ingeslagen weg.

Foto: Anita Riemersma

Correspondentie: m.massink1@chello.nl

Onder redactie van: Hilde Bax en Lars Borghouts

Biodanza: 'Persoonlijke groei door dans en contact'

Biodanza is een bewegingssysteem waarbij het dagelijks leven wordt uitgebeeld in dans. Uitbundige en verstilde oefeningen vormen 'de dans van het leven'. Het doel van biodanza is het vermogen om bij jezelf naar binnen te gaan en opnieuw contact te leggen met andere dansers in de groep. Het gaat om het beleven van plezier, geluk en contact met jezelf en de ander. In Nederland zijn overal biodanza-groepen actief. Het is lastig te beschrijven, maar des ter beter om te beleven.
Meer info: *www.biodanzapietziel.nl*
't Web 06-2009

Prestatiebonus: goede prikkel?

In het rapport *Naar doelmatiger onderwijs* pleit de Onderwijsraad voor prestatiebeloning. De leskwaliteit, het werkplezier, de professionaliteit en de erkenning van leraren zullen er beter van worden. Volgens Geert ten Dam, hoogleraar onderwijskunde en vicevoorzitter van de Onderwijsraad moet prestatiebeloning geen doel op zich zijn, maar het kan wel een schakel zijn om doelmatiger te werken aan onderwijskwaliteit.
Didaktief december 2009

Grote vraag naar leraren blijft

In tijden van crisis is onderwijs een veilige haven. Voor het basisonderwijs overtreft het aantal banen het aantal onderwijsgevenden in sterke mate, daar is sprake van een groot lerarentekort. Anders ligt dat bij leraren lichamelijke opvoeding. Hiervoor ontstaat geen tekort. Dat komt waarschijnlijk omdat de meeste afgestudeerden weer voor het onderwijs kiezen en ook omdat er meer studenten worden opgeleid tot leraar lichamelijke opvoeding.
Het onderwijsblad december 2009

Laat ouders en kinderen meedenken over inrichting van wijken

Sanne de Vries constateert in haar proefschrift dat een veilige verkeerssituatie in wijken belangrijker is dan veel speelplekken. Zij onderzocht in tien stadswijken de samenhang tussen beweeggedrag van kinderen en de inrichting van de wijk. Om het beweeggedrag van kinderen te bevorderen is de inrichting van de wijk een belangrijke voorwaarde, maar ook binnen bewegingsonderwijs op school kan het een en ander gebeuren. Ze benadrukt dat samenwerking tussen verschillende partijen zoals stedenbouwkundigen en ambtenaren ruimtelijke ordening, ambtenaren sport & recreatie, beweegdeskundigen en de Fietsersbond belangrijk is. De titel van haar proefschrift is *Activity-friendly neighborhoods for children.*
Sport en Strategie december 2009

Gymnastiek op school: 'Sport moet weer leefstijl worden'

Lichamelijke opvoeding moet weer een grotere rol krijgen op de basisschool. Op veel scholen worden de lessen gegeven door de groepsleerkracht en de kinderen krijgen maar krap twee keer drie kwartier gym per week. Volgens Van Mossel wordt de noodzaak van bewegingsvakken alleen maar groter nu kinderen vaker achter de computer zitten. Op de basisschool worden álle kinderen bereikt en de school kan kinderen stimuleren om te sporten. Volgens Geert Slot van NOC*NSF is het belangrijk dat kinderen al op jonge leeftijd met sport in aanraking komen. Goed sportonderwijs op school maakt dat kinderen ervaren hoe belangrijk en leuk het vak écht is. Volgens Van Driel kunnen de gelden voor allerlei beweegcampagnes beter aan het onderwijs besteed worden, want alle kinderen gaan naar school. Meer bewegingsonderwijs op school gegeven door vakleerkrachten zal uiteindelijk meer (top)sporters opleveren. Hij gaat voor drie uur per week op school en twee uur sport buiten school.
NLcoach januari 2010

Als ik lesgeef, ben ik gewoon juf Anouk

Voetbalster Anouk Hoogendijk was tot voor kort ook gymjuf in het basisonderwijs. Volgens haar let een goede gymleraar erop dat alle leerlingen aan bod komen, zeker ook de sportief mindere goden. In de lessen bewegingsonderwijs krijgen kinderen allerlei basisbewegingen die ze op jonge leeftijd snel leren. Ook is er aandacht voor het sociale functioneren zodat ze mee kunnen doen met leeftijdgenootjes. Bewegingsonderwijs is écht een vak en dat moet goed gegeven worden.
Schooljournaal januari 2010

ADVERTENTE

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

TRENOMAT
DE GRAAF EN VAN STIJN BV

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

Het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs

De opbrengsten van één jaar (samen)werken

In dit artikel wordt teruggeblikt op de oprichting van het platform Sport, Bewegen en Onderwijs waarmee het beleidskader sport, bewegen en onderwijs (VWS en OCW) op een innovatieve, integrale wijze uitgevoerd wordt. Vervolgens worden de diverse deelprojecten beschreven, vanuit ons perspectief; dat van de LO-er! Voor de huidige LO-er biedt dit namelijk veel kansen en lijkt er een grote rol voor hem/haar weggelegd te zijn. *Door: Miriam Appelman en Jorg Radstake*

Op 26 maart 2009 is in Den Haag door staatssecretarissen Jet Bussemaker van VWS en Sharon Dijksma van OCW het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs gelanceerd. Dit platform behelst een samenwerkingsverband tussen een groot aantal organisaties op het terrein van sport, bewegen en onderwijs. Met het ondertekenen van een intentieverklaring hebben deze organisaties zich gezamenlijk toegelegd op het uitvoeren van het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs *(www.sportbewegenenonderwijs.nl)*. Het platform vormt een vervolg op de samenwerking tussen verschillende organisaties binnen de Alliantie School en Sport.

Deelnemers

Aan het platform nemen koepelorganisaties en vertegenwoordigers deel uit het onderwijs en de sportsector en vertegenwoordigers van gemeentelijke overheden. Daarnaast zijn partners betrokken die van belang zijn voor de 'dagarrangementen' van de jeugd: naschoolse opvang en (sport)buurtwerk. Zowel beleidspartners als uitvoerende instanties (kennis- en onderzoeksinstituten) maken deel uit van het platform[1]. Zodoende kunnen de werkprogramma's van de uitvoerende instanties beter worden afgestemd op de doelstellingen die voortvloeien uit het beleid. Doel van deze samenwerking is het realiseren van een beter samenhangend beweeg- en sportaanbod voor jongeren (4 t/m 17 jaar) zowel binnen als buiten het onderwijs. In het beleidskader zetten de ministeries van OCW en VWS doelstellingen uiteen ten aanzien van het in deze beleidsperiode te voeren beleid binnen het thema sport, bewegen en onderwijs.

Hoofddoelstelling

Met het beleidskader sport, bewegen en onderwijs streven de ministeries naar meer sportdeelname en beweging door de schoolgaande jeugd. Als hoofddoel van het beleidskader is geformuleerd dat in 2012 het percentage jeugdigen (4 t/m 17 jaar) dat aan de beweegnorm voldoet minimaal 50% is (dat is een wezenlijke stijging t.o.v. 2005 toen dat op 40% lag).

Het platform, een unieke samenwerking

Om dit hoofddoel en nevendoelstellingen te bereiken hebben de ministeries met de oprichting van het platform gekozen voor een innovatieve aanpak. Behalve het realiseren van de in het beleidskader genoemde doelen, bevordert het platform overleg, afstemming, samenwerking en samenhang tussen diverse sectoren. Deze geïntegreerde aanpak zal leiden tot meer samenhang in het aanbod van sport en bewegen in en rond het onderwijs. Het platform bevordert bovendien dat er een hecht netwerk ontstaat waarbinnen organisaties zich vanuit hun eigen taken en verantwoordelijkheden inzetten en samenwerken.

Uitvoering bij deelprojecten

Om de doelstelling van het platform te realiseren, zijn vijf deelprojecten gedefinieerd voor de beleidsperiode 2009 – 2012. De prioriteiten uit het beleidskader vormen daarbij het belangrijkste uitgangspunt. Voor elk deelproject is geld beschikbaar gesteld en zijn door de ministeries van OCW en VWS één of meerdere partijen aangewezen die het voortouw nemen. Deze partijen zijn hoofdverantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van het projectplan en kunnen dit doen in samenwerking met relevante partners van binnen en eventueel buiten het platform. Hieronder zullen de verschillende deelprojecten genoemd en uitgewerkt worden.

Project 1	**Masterplan Bewegen en Sport in het mbo: van sprint naar duurloop**
Projectleider	MBO Raad
Doelstelling in 2012	In drie jaar tijd sport, bewegen en vitaliteit binnen het mbo een structurele plek geven binnen het onderwijsprogramma. Het streven is dat 5% van de minimale contacttijd per leerjaar (850 uur), die de studenten binnenschools aanwezig zijn (met uitzondering van beroepspraktijkvorming) bestaat uit sportactieve uren.
Opbrengsten na één jaar	Inmiddels hebben 29 roc's en één aoc een aanvraag gedaan om activiteiten uit te voeren onder de voorwaarden[2] van het masterplan. Het algemene beeld bij de scholen is dat er een grote

	variëteit is in de mate van implementatie. De net startende scholen vinden het moeilijk om binnen de school draagvlak te vinden, ondanks de ondertekende 5%-ambitie. Daar ligt de focus om na een lange onderzoek- en opstartfase voor inbedding te zorgen in de bestaande structuur, het creëren van draagvlak en zorgen voor verankering. Andere scholen die verder zijn gebruiken de subsidie met name voor uitbereiding, groter bereik van aantal studenten, breder inzetten, door na te gaan denken over het gebruiken van de handleiding gezonde school (nog niet geschikt voor het mbo), de afdeling hrm betrekken bij de activiteiten voor medewerkers en veelal de banden met de omgeving aantrekken. Om deze scholen te ondersteunen zijn er diverse themaleiders (o.a. op het gebied van vroegtijdig schoolverlaten, bedrijfssport, leefstijl en testen, schoolsport, sportkader en topsport) actief. Zij beschikken over specifieke expertise en helpen deze beweging in gang te zetten.
Kansen voor de LO-er	Vergroting van het beroepsperspectief (uiteindelijk met ongeveer 600 fte.) doordat bewegen en sport weer terug komt in het mbo. Het aanknopingspunt t.a.v. de noodzaak voor herinvoering ligt in de relatie met vitaal burger- en werknemerschap (bewegen en vitaliteit), waardoor de LO-er veelal vanuit een ander perspectief concrete inhoud moet geven aan zijn/haar 'vak' en vaak in afstemming met de lokale sportomgeving.
Publicaties	Zie Lichamelijke Opvoeding nummer 5 – 2009 (Jan Faber) zie Lichamelijke Opvoeding nummer 1 – 2010 (Bart van den Bosch).

Project 2	**Sportaanbod voor het onderwijs**
Projectleider	NOC*NSF
Doelstelling in 2012	Realisatie van 1.500 schoolactieve verenigingen in augustus 2012, die als volwaardige samenwerkingspartner van scholen en de overige partners in de BOS-driehoek kunnen functioneren. Gedurende de gehele projectduur verzorgen de schoolactieve verenigingen gezamenlijk in totaal 87.500 contacturen aan sportaanbod voor de schoolgaande jeugd.
Opbrengsten na één jaar	Er participeren op dit moment 17 sportbonden[3], elk met hun eigen persoonlijke doelstellingen wat betreft het aantal in 2012 te realiseren schoolactieve verenigingen. Deze bonden kiezen daarbij een eigen strategie, die aansluit bij de ondersteuningsbehoeften die bij hun eigen verenigingen heerst. Voorbeelden van strategieën zijn het ontwikkelen van sportkennismakingslessen voor een specifieke doelgroep of het bevorderen van de deskundigheid – in de vorm van regionale scholingsbijeenkomsten – van hun trainers om het verantwoorde aanbod mogelijk te maken. De bonden hebben hun eigen projectorganisatie neergezet, zij hebben door de nulmeting zicht gekregen op het aantal verenigingen die de potentie en de intentie hebben om schoolactief te worden. Daarnaast is een start gemaakt met de ondersteuning op lokaal niveau (bond als makelaar/schakelaar) en één of meer van de thema's uit de subsidieaanvraag die in de toekomst ingezet gaan worden om kansrijke verenigingen te ondersteunen en op die manier de gekozen doelstelling te realiseren. Deze thema's zijn: - ontwikkelen en/of implementeren van passend sportaanbod (zowel naar de inhoud als naar een goed samenwerkingsconcept waarin die inhoud kan worden aangeboden) voor het onderwijs - versterking van verenigingen door deskundigheidsbevordering van zittend kader of door het uitbreiden van het beschikbare kader - eventueel uitbreiden van de personele capaciteit van de bond zelf om voldoende ondersteuning te kunnen bieden.
Kansen voor de LO-er	De ontwikkelingen op veel scholen gaan in de richting van de uitbreiding van het aantal uren bewegen en sport. De KVLO en NOC*NSF steunen deze ontwikkeling door de certificering tot sportactieve school, maar ook voert de KVLO de campagne 3 + 2 = een fit idee! voor uitbreiding van het aanbod. Door de samenwerking met deze schoolactieve verenigingen kan, op een kwalitatieve wijze, worden voldaan aan deze kwantitatieve norm.
Publicaties	Zie Lichamelijke Opvoeding, nummer 4 - 2010 (Jorg Radstake).

Project 3	**VMBO in beweging**
Projectleider	NISB
Doelstelling in 2012	Het op 80 vmbo-scholen creëren van een integraal sport- en beweegaanbod voor te weinig actieve leerlingen op en rondom school.

Opbrengsten na één jaar	Uitgaande van de veronderstelling dat er in het vmbo relatief veel inactieve leerlingen zitten richt dit project zich op het vmbo met als doel deze leerlingen ertoe te krijgen dat ze ook aan dat aanbod deelnemen. Op de deelnemende scholen wordt gestreefd naar een stijging van het aantal actieve leerlingen dat aan de beweegnorm voldoet met 10%. Hierbij wordt uitgegaan van de specifieke beginsituatie van de deelnemende scholen. Als aanpak is er voor gekozen om de scholen zelf het voortouw te geven bij het ontwikkelen van een geschikt aanbod. Scholen die deelnemen krijgen de middelen om met 50% cofinanciering (het eerste jaar 100%, het tweede jaar 50% en het derde jaar 0%) gedurende drie jaar een sportcoördinator vrij te maken om op de eigen school de ontwikkelingen aan te jagen, te stimuleren en uit te voeren. Deze coördinatoren participeren onder leiding van een regiocoach in netwerken, waarin ze samen ideeën en interventies ontwikkelen en van elkaar kunnen leren. De regiocoach brengt zijn kennis en ervaring in vanuit landelijke ontwikkelingen. Digitale ondersteuning vindt plaats in de vorm van een praktische toolbox waar sport- en beweegcoördinatoren en regiocoaches gebruik van kunnen maken bij uitvoering van het project. Deze toolbox dient uiteindelijk een inspiratiebron te zijn voor andere scholen om aandacht te besteden aan de te weinig actieve leerlingen
Kansen voor de LO-er	Als LO-er heb je steeds vaker te maken met leerlingen, die je graag meer zou willen stimuleren om te gaan en te blijven bewegen en sporten. Binnen de lessen bewegen en sport vragen echter ook de andere leerlingen veelvuldig de aandacht van jou als docent, terwijl juist deze specifieke doelgroep extra zorg nodig heeft. De LO-er is daarbij de dichtstbijzijnde beïnvloeder en krijgt hiermee de mogelijkheid om in een netwerk met elkaar op zoek te gaan naar passende interventies en programma's.
Publicaties	Zie Lichamelijke Opvoeding, nummer 10 – 2009 (Alien Zonnenberg) zie Lichamelijke Opvoeding, nummer 2 – 2010 (Alien Zonnenberg).

Project 4	**Effectiviteit interventies**
Projectleider	NISB, TNO en Mulier Instituut
Doelstelling in 2012	Vergroten van het gebruik van kwalitatief goede en bewezen effectieve sport- en beweeginterventies in de setting onderwijs of sport. Het gaat daarbij om interventies die tot doel hebben om het sport- en beweeggedrag onder jeugdigen te stimuleren of die door middel van sport en bewegen bijdragen aan het terugdringen van overgewicht, onderwijs(leer)achterstanden of schooluitval dan wel het bevorderen van talentontwikkeling onder jeugdigen.
Opbrengsten na één jaar	De beschikbare interventies uit de verschillende databases[1] zijn inmiddels in kaart gebracht en worden nu beoordeeld aan de hand van de criteria van het Centrum Gezond Leven, theoretisch goed onderbouwd, waarschijnlijk effectief, bewezen effectief en kosteneffectief, aangevuld met enkele criteria over inbedding in de lokale omgeving en verankering zoals ze ook worden gebruikt bij NASB. Na de eerste inventarisatie komen 30 beloftevolle interventies in aanmerking voor begeleiding en doorontwikkeling. Maximaal vier interventies komen in aanmerking voor een wetenschappelijk effectiviteitsonderzoek.
Kansen voor de LO-er	Helaas blijkt het op veel plaatsen nog steeds nodig om voor de positionering van ons vak en de daarbij behorende (financiële) ondersteuning te knokken. En dat terwijl er tegelijkertijd in steeds grotere mate vanuit de samenleving een beroep gedaan wordt om sport en bewegen in te zetten andersoortige doelen te bereiken (= middelfunctie). Aan veel lesprogramma's/interventies van de vakleerkracht kennen we deze resultaten, vaak zonder wetenschappelijke onderbouwing, wel toe. Mogelijk kunnen op basis van de resultaten enkele ingrediënten onderscheiden, waarmee blijvend verantwoord bewegings- en sportonderwijs verzorgd kan worden.
	[1] Projectenbank Sport en Bewegen; NASB; Gezonde School; Stichting Doen; Krajicek Awards; e.d.

Project 5	**Bevordering lokale netwerkvorming**
Projectleider	VSG
Doelstelling in 2012	Het versterken van lokale netwerken van Sport en Onderwijs, waarbij speciale aandacht uitgaat naar achterstandswijken.
Opbrengsten na één jaar	In veel gemeenten wordt al samengewerkt door partners voor sport en bewegen en onderwijs. Dat gebeurt in veel gevallen echter vooral op basis van persoonlijk enthousiasme en niet overal even efficient en effectief. Deze vormen van samenwerking zullen we stimuleren en duurzamer maken. Fase één van dit project is de voorbereiding waarin best practices worden verzameld, een digitale handreiking wordt ontwikkeld en de ondersteuningsbehoefte wordt bepaald. Fase twee is de fase van daadwerkelijke ondersteuning van 40 lokale netwerken.

	Vanuit de eerste fase valt op dat de grote hoeveelheid landelijke, regionale en lokale projecten, initiatieven en activiteiten onvoldoende resulteren in een structurele aanpak op lokaal niveau. Activiteiten kennen vaak een hoog afbreukrisico door de afhankelijkheid van de (vrijwillige) inzet van enkele personen en de continuïteit is niet gewaarborgd omdat financiële en personele inzet vaak van tijdelijke aard zijn. De verankering van vormen van netwerken of samenwerking in het beleid van de partijen die aan het netwerk deelnemen ontbreekt veelal. Dat probleem van gebrek aan lokale 'focus of control' moet in de ondersteuningsfase worden aangepakt. Dat gebeurt langs twee sporen. Het eerste spoor is de lokale partners meer inzicht te geven in welke potentiële partners er allemaal zijn en welke rol die zouden kunnen spelen in de samenwerking en hen te informeren over bestaande initiatieven en regelingen om bij aan te sluiten en gebruik van te maken. Daartoe is een digitale handreiking ontwikkeld. Deze is als papieren concept klaar en wordt momenteel vertaald in een webbased instrument. Het tweede spoor is concrete ondersteuning van lokale netwerken met een accent op beleidsmatige inbedding. Daartoe wordt in 40 gemeenten/wijken een ondersteuningstraject op maat opgezet. De lokale situatie is daarbij leidend. De deelnemende netwerken of gemeenten worden geïnformeerd over ondersteuningsmogelijkheden die hen geboden wordt. Zij krijgen een persoonlijke ondersteuner toegewezen en ze krijgen een beperkt activiteitenbudget ter beschikking als ze aan alle criteria voldoen[4].
Kansen voor LO-ers	Er zijn al veel netwerken die zijn opgezet door vakleerkrachten en een samenwerking met sport op die manier hebben vormgegeven. Nu is er met dit project de kans om met een ervaren ondersteuner te kijken wat de mogelijkheden zijn om dit netwerk te verbeteren, uit te breiden of te verankeren en hiervoor ook financiële middelen te ontvangen.

Monitoring en evaluatie zijn van groot belang

De monitoring en evaluatie van deze projecten wordt uitgevoerd door TNO en het Mulierinstituut, in samenwerking met de projectleiders van de betreffende projecten. Tijdens de voorloper van het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs, 'Alliantie School & Sport samen sterker', is de Brede Analyse geïntroduceerd. De Brede Analyse is een onderzoek met als doel meer inzicht te krijgen in de voorwaarden die nodig zijn om in en rond het onderwijs meer ruimte te creëren voor sport en bewegen. In 2009-2011 wordt in opdracht van de ministeries voor de tweede keer een Brede Analyse uitgevoerd. Hiervoor worden in een eerste fase gegevens uit bestaande monitors verzameld en geanalyseerd en, indien nodig, aanvullend onderzoek gedaan. In een tweede fase worden die uitkomsten in expertsessies doorgeanalyseerd en benut in het kader van de ontwikkeling van een lange termijnvisie op sport, bewegen en onderwijs.

Werken aan een gezamenlijke visie

Ook het platform werkt aan een gezamenlijke visie op de samenwerking tussen sport en onderwijs. Sinds het begin van dit jaar zijn er werkgroepen over huisvesting, leerlingvolgsystemen en personeel. Zij brengen de huidige situatie in kaart en maken knelpunten en kansen zichtbaar. Na de zomer zal een werkgroep visieontwikkeling starten die met input van de al genoemde werkgroepen tot een integrale visie op de samenwerking tussen sport, bewegen en onderwijs komt.
Het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs overlegt ook met betrokkenen van parallelle ontwikkelingen zoals de Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur en het Convenant Gezond Gewicht (de opvolger van het convenant Overgewicht) om tot afstemming van activiteiten te komen en elkaar waar mogelijk te versterken.

Noten

[1] PO-raad, VO-raad, MBO-Raad, NISB, MO-groep, NOC*NSF, VNG, VSG, TNO, Mulierinstituut, LOOT-scholen, ALODO, Innosport, SLO, Gehandicaptensport Nederland, KVLO

[2] Deze voorwaarden zijn o.a. het streven om 5% van de netto onderwijscontacttijd aan bewegen en sport te gaan besteden, het aanstellen van een sportcoördinator op hun instelling, het vastleggen van een meerjarig roc-breed en structureel beleid ten aanzien van sport en bewegen in relevante beleidsdocumenten, committment aan een periodieke benchmark bewegen en sport en aan het programma 'Testjeleefstijl' en cofinanciering van de beoogde activiteiten.

[3] Dat zijn: KNLTB (150), KNHS (50), KNSB (100), KNHB (125), Atletiekunie (85), KNZB (85), Nevobo (100), KNKV (75), JBN (100), NTTB (30), Watersportverbond (100), NHV (75), SBN (20), KNVB (150), KNRB (50), KNKF (150) en Nefub (20).

[4] Alleen aanvragen die zijn ondertekend door de drie kernpartners (gemeente, onderwijs, sport) en die een heldere uiteenzetting van doelen, doelgroepen en ondersteuningsvraag kunnen geven worden gehonoreerd. Daarbij wordt de voorkeur gegeven aan die situaties waarbij er lokaal sprake is van achterstanden wat betreft overgewicht, sportdeelname en/of schooluitval en wat betreft netwerkvorming.

Bronnen

Uitvoeringsplan Platform Sport, Bewegen en Onderwijs
Eerste tussenrapportage Platform Sport, Bewegen en Onderwijs
www.sportbewegenenonderwijs.nl

Op de site van de KVLO staat een uitgebreide versie van dit artikel waarin ook de link naar het nieuw te ontwikkelen beroepscompetentieprofiel wordt gelegd.

Correspondentie:

miriam.appelman@kvlo.nl en/of jorg.radstake@windesheim.nl

De Maatschappelijke stage BSM in Gambia (2)

(een vervolg op het artikel uit 'De Lichamelijke Opvoeding' nr. 14)

We zijn weer terug! Samen met vier van onze beste BSM-leerlingen hebben we een prachtig sportproject in Gambia ontwikkeld en uitgevoerd. De vier BSM-scholieren gingen mee in het kader van hun maatschappelijke stage BSM. Het Roelof van Echten College (Hoogeveen) heeft sinds 2004 een samenwerkingsverband met de Jambanjelly Cycle School. Het RVEC heeft vier klaslokalen en toiletgebouwen laten bouwen. De accommodatie voldoet prima. Het onderwijs zelf kan nog wel een steuntje in de rug gebruiken. De doelstelling van dit maatschappelijk project is het verbeteren van het sportaanbod en de kwaliteit van de sportlessen op de Jambanjelly School. *Door: Jaap Scholing en Oscar Linde*

Sportmateriaal

Er zijn allerlei sportmaterialen ingescheept. Een set softbalmateriaal, voetballen, volleyballen, een net, badmintonspullen, speren, hockeysticks en nog veel meer gebruikt en nieuw materiaal kwamen precies op tijd in de haven van Banjul aan. Met deze materialen heeft de groep docenten, die sportlessen verzorgt op Jambanjelly, voldoende mogelijkheden om leuke gevarieerde lessen te geven. De docenten zijn erg trots en zuinig op hun sportspullen. Het materiaal wordt intensief gebruikt.

De sportlessen

Aan de hand van allerlei praktijkvoorbeelden kregen de Gambiaanse docenten de mogelijkheid om te kijken hoe je een bewegingsactiviteit, een sportles of een toernooi organiseert. We hebben veel verschillende attractieve activiteiten aangeboden aan een grote groep scholieren van Jambanjelly. De leerlingen waren erg gretig en fanatiek en genoten zichtbaar van spel, sport en dans. De BSM-leerlingen ging het lesgeven in het Engels bijzonder goed af. Een prachtige leerzame stage, die niet misstaat op hun cv. Een map met diverse leskaarten vormt een naslagwerk voor de Gambiaanse sportsectie.

Instructie van Iris

De training van de Gambiaanse collega's

In Gambia bestaat er geen sportopleiding. De docent wiskunde, Engels en een schoolcoördinator geven naar eigen inzicht hun sportlessen. We hebben aan het einde van elke dag verschillende sporten gespeeld met de Afrikaanse collega's. Op deze manier konden ze kennismaken met softbal en ultimate frisbee. Daarbovenop hebben ze veel voorbeeldlessen gezien en hebben ze een aantal lessen in een lesmap. Op deze manier kunnen ze zich voorlopig redden.

De toekomst

Vanuit Gambia komt wederom een nadrukkelijke vraag om dit project vervolg te geven. Vooral aan 'teacherstraining' is veel behoefte. Het Roelof van Echten College zal in de nabije toekomst in ieder geval een ICT-project opstarten. Dit project moet nog handen en voeten krijgen. Wanneer het ICT-project nog niet gelanceerd kan worden biedt dit wellicht mogelijk-

Teamoverleg tijdens de interland Gambia vs. Nederland

heden voor een nieuwe sportmissie. Wij proberen in ieder geval, op afstand, een basketbalveld op het schoolplein te realiseren. Verder krijgt het voetbalteam nieuwe shirts en zullen we het sport- en spelmateriaal verder aanvullen.

Eva Bokslag

"Toen ik in een dorpje pennen uitdeelde aan kinderen, kwamen ze uit alle hoeken en gaten en kropen zowat mijn tas in! Ik wist niet wat me overkwam! In eerste instantie vond ik het lastig om leeftijdsgenoten les te geven, maar het verliep heel gladjes".

Marinda Blokzijl

"Ik vond het vliegen heel spannend, maar wel fantastisch! Het afdingen op allerlei marktjes was grappig. In het begin betaalde ik steeds te veel. Later werd ik steeds handiger. Soms voel je je bezwaard als je na gaat dat een maandloon in Gambia rond de 25 euro ligt! Ik geef dat op een middag aan allerlei souvenirs uit."

Jasper Kiekens

"Ik denk dat er weinig scholieren via school helemaal naar Afrika gaan voor een stage. Deze ervaring heb ik mooi in mijn rugzak! Ik kon heel goed aarden in Gambia. Volgend jaar zit ik op de officiersopleiding en ik hoop dat ik in de toekomst vaker naar dit soort landen kan. Het smaakt in ieder geval naar meer."

Iris Korvemaker

"Ik vond de hele ervaring immens. Alles wat in korte tijd op je af komt is overweldigend. Het duurt even voor dat je alles een plekje hebt gegeven. Terug in Hoogeveen zijn we door TV Drenthe geïnterviewd. Dat was heel spannend, maar het ging uitstekend. Het is een hele leuke reportage geworden." (Zie YouTube: 'Hoogeveense scholieren geven les in Gambia.')

Jaap Scholing

"Ik vond het geweldig om met een groepje BSM leerlingen op pad te gaan. De onderlinge sfeer was heel prettig. Ik denk dat we veel hebben kunnen laten zien in de lessen op het sportveld. Door meegebrachte materialen hebben ze nu heel veel verschillende sportmogelijkheden. Eerder waren deze beperkt tot verspringen, hardlopen en voetbal met een halfgare bal. Tijdens de kerstmarkt op het Roelof van Echten hebben leerlingen 2000 euro opgehaald dat ten goede komt aan de projecten op de Jambanjelly School."

Oscar Linde

"Ik heb het idee dat onze aanwezigheid en inzet heel erg gewaardeerd werd. Ik hoop dat we een sterke impuls hebben gegeven aan de sportlessen van de Jambanjelly School. Daarbij doelen we op een blijvend effect. Ik heb een voldaan gevoel maar het is nog niet af wat mij betreft. Met name de training van de docenten is niet voldoende uit de verf gekomen. De docenten zijn welwillend maar zijn niet opgeleid op het gebied van sport en bewegen.

Dansen met Marinda

Buba Camara (sportcoördinator van de Jambanjelly Cycle School)

"Het bezoek van het Roelof van Echten College heeft de sportlessen enorm verbeterd. De sportmaterialen en lesbrieven worden goed gebruikt. Een leerkracht geeft een week van te voren aan wat hij nodig heeft. Als de materialen weer ingeleverd worden wordt alles gecontroleerd. Op de jaarlijkse sportdag in het dorpje Brikima hebben we het touwtrekken geïntroduceerd. Dit was een groot succes. Andere scholen waren onder de indruk van de professionele estafettestokjes en de Jambanjelly School presteerde beter dan ooit te voren. We hopen dat Jaap en Oscar volgend jaar nog een keer naar onze school kunnen komen."

Correspondentie:

jjscholing@planet.nl en/of oscarlinde@planet.nl

Touwtrekken in Afrika

De schoolsportcommissie, sport door leerlingen voor leerlingen

Wat krijg je als je het project 'VMBO in beweging', een enthousiaste sectie, gemotiveerde en enthousiaste leerlingen door elkaar mengt? Voila, daaruit ontstaat de schoolsportcommissie! Een commissie die op iedere school een waardevolle bijdrage kan leveren bij het terugdringen van het aantal inactieve leerlingen binnen de school, waarbij de sport- en beweegcoördinator de spin in het web is. Op de Koninklijke scholengemeenschap in Apeldoorn loopt de schoolsportcommissie sinds maart 2010. Dit is één van de speerpunten binnen het project 'VMBO in beweging' waar de school sinds 1 januari 2010 actief deel van uitmaakt.

Het idee om een schoolsportcommissie op te richten leefde al een tijdje, maar door ruimte- en tijdgebrek bleef dit idee constant op de plank liggen. Totdat de school eind 2009 in contact kwam met het project. Met als gevolg de aanstelling van een sport- en beweegcoördinator binnen de school, onder wiens verantwoordelijkheid de schoolsportcommissie vervolgens kon vallen.

Ten aanzien van de oprichting van de schoolsportcommissie zijn verschillende stappen ondernomen waarbij de ontwikkeling en uitvoering in samenspraak met de leerlingen is gegaan.

Als eerste stap zijn twee leerlingen aan de slag gegaan met de structuur en oprichting van de schoolsportcommissie. Dit hebben zij gedaan in het kader van het sectorwerkstuk, welke inmiddels de prijs voor beste sectorwerkstuk 2010 op de Koninklijke scholengemeenschap gewonnen heeft.

De twee sectorwerkstukleerlingen hebben eerst onderzocht hoe andere scholen in Nederland schoolsportcommissies laten functioneren binnen de school. Om vervolgens de ideale structuur voor de eigen school te beschrijven. Voortvloeiend uit het onderzoek konden de leerlingen zich inschrijven om plaats te nemen in de schoolsportcommissie. Hier kwamen 25 reacties op van leerlingen die graag deel uit wilden maken van de schoolsportcommissie. De leerlingen werden vervolgens uitgenodigd om aan de twee oprichters en de sport- en beweegcoördinator hun motivatie kenbaar te maken waarom ze graag in de schoolsportcommissie plaats wilden nemen. Naar aanleiding van de verschillende motivaties werden tien leerlingen, uit alle vier de jaarlagen, geselecteerd. Deze leerlingen vormen voor 2010 de schoolsportcommissie met als slogan '*Sport door leerlingen voor leerlingen.*'

Tijdens de eerste vergadering die voorgezeten werd door sport- en beweegcoördinator werden de taken verdeeld.

ANITA RIEMERSMA

Er werd onder andere een voorzitter, een secretaris, een pr-commissie en een leerling die contact heeft met de leerlingenraad aangewezen. Waarbij de pr-commissie een belangrijke commissie is ten aanzien van het promoten van de verschillende activiteiten. Zij zijn verantwoordelijk voor het ontwerpen van een logo, het maken van een hyvespagina en daarnaast ontwerpen ze de posters om de activiteiten te promoten.

Verder werd er tijdens de eerste vergadering gebrainstormd over activiteiten die we de leerlingen in 2010 wilden aanbieden binnen het naschoolse sportprogramma.

Inmiddels zijn we vier maanden, drie vergaderingen en zes activiteiten verder en mag er gerust gezegd worden dat de schoolsportcommissie goed op weg is. De activiteiten worden goed bezocht en door diversiteit van de activiteiten komen er ook constant verschillende leerlingen op af. Zo hebben we naast een zaalvoetbalmiddag ook een turnmiddag, een zumbamiddag en een beachvolleybal-middag gehad. De hyves krijgt iedere week meer vrienden en zijn er alweer verschillende ideeën voor volgend schooljaar.

Als sport- en beweegcoördinator van de Koninklijke scholengemeenschap in Apeldoorn zie ik het succes van de schoolsportcommissie vooral in de slogan *'Sport door leerlingen voor leerlingen'*. Want de leerling zelf weet het beste wat de leerling aanspreekt en door de organisatie door diezelfde leerling is de drempel om mee te doen verlaagd, waardoor je een fantastisch instrument hebt om het aantal inactieve leerlingen terug te dringen.

René de Waard is de sport- en beweegcoördinator van de Koninklijke scholengemeenschap in Apeldoorn.

Correspondentie:
r.dewaard@ksg-apeldoorn.nl

→ LEZEN OVER BEWEGINGSONDERWIJS AAN ZEER MOEILIJK LERENDEN

NIEUW

ISBN: 978-90-72335-45-6
Prijs: € **42,50** incl. BTW

Basisdocument bewegingsonderwijs aan zeer moeilijk lerenden

Het speciaal onderwijs is niet rijkelijk bedeeld waar het gaat om specifieke literatuur die leerkrachten ondersteunt bij hun taak. Laat staan dat er literatuur voor handen is die zich richt op bewegingsonderwijs. Maar met de verschijning van het Basisdocument Bewegingsonderwijs aan zeer moeilijk lerenden is deze leemte in een klap ingevuld!

Wat willen we de leerlingen in de lessen bewegingsonderwijs op een school voor zeer moeilijk lerenden (ZML) leren? Welke activiteiten maken de leerprocessen mogelijk en hoe kan de vakleraar hierbij de passende leerhulp geven? In het Basisdocument Bewegingsonderwijs aan ZML worden 12 leerlijnen beschreven. Deze leerlijnen zijn uitgewerkt in maar liefst 29 bewegingsthema's met daarbinnen activiteiten uitgewerkt naar vijf verschillende niveaus. Op deze wijze worden alle leraren in het ZML-onderwijs in staat gesteld om de juiste activiteiten te kiezen voor iedere groep met leerlingen tussen de 4 en 18 jaar. Zelfs waar het groepen betreft met een groot onderling niveauverschil. Als extra is er speciale aandacht voor leerlingen met geringe bewegingsmogelijkheden en leerlingen in een rolstoel.

De publicatie Basisdocument Bewegingsonderwijs aan ZML is, mede door de methodisch/didactische uitwerking van de leerlijnen, een onmisbare schakel voor vakleraren op ZML-scholen en studenten in opleiding.

Bestel uw exemplaar vandaag nog via **www.janluitingfonds.nl**

Jan Luiting Fonds
In samenwerking met Arko Sports Media

Bewegingsonderwijs en sport door hbo-ers en mbo-ers

Op 20 januari jongstleden heeft het bestuur van de afdeling De Noorder een congres georganiseerd met als titel 'Verschuilen achter bevoegdheid of zichtbaar door bekwaamheid. 'Op dit congres is gesproken over de rol en plaats van de mbo-SB-er in het bewegingsonderwijs. Het thema is in brede context met vertegenwoordigers van de verschillende soorten onderwijs besproken. Deelnemers waren leden van de KVLO uit de noordelijke afdelingen maar er waren ook vertegenwoordigers van afdelingen uit Utrecht, Twente en Noord-Holland. Het onderwerp spreekt aan en deze avond heeft de aanzet gegeven tot het schrijven van dit artikel.

Door: Wilt Dijkstra en Miriam Appelman

Aanleiding voor het organiseren van bovenstaande avond is een aantal ontwikkelingen die kort worden geschetst.

Onderwijs en sport benaderen elkaar

De overheid wil onderwijs en sport al jarenlang dichter bij elkaar brengen. In 1996 is gestart met Jeugd in Beweging (JIB). Hierin waren maatschappelijke organisatie, wetenschap en bedrijfsleven vertegenwoordigd met als doel de fysieke beweging van jeugd op velerlei terrein te stimuleren. De breedtesportimpuls (BSI) was de volgende stap. Deze impuls startte in 2000 en liep tot aan 2009. Aan de BSI hebben 329 gemeenten deelgenomen en dit is een goede aanzet geweest om sport op de politieke agenda te krijgen. Daarna volgde de Buurt, Onderwijs en Sport Impuls van 2005 tot 2011, vooral gericht op kinderen in achterstandsituaties. Van 2005 tot 2008 was er de Alliantie School en Sport die als doel had dat er op negentig procent van de scholen vijf keer per week kon worden gesport door leerlingen. En nu is er de Impuls Brede scholen, Sport en Cultuur. Het grootste deel van de gemeenten die in aanmerking komt voor de Impuls Brede scholen, Sport en Cultuur maakt hier gebruik van en stelt combinatiefunctionarissen aan die onder andere de taak hebben om onderwijs en sport meer met elkaar te verbinden. De werkzaamheden van de combinatiefunctionarissen verschillen enorm per gemeente, net als het opleidingsniveau van de combinatiefunctionarissen.

Het mbo in beweging

Het mbo biedt al enkele jaren de studierichting Sport- en bewegingscoördinator (S&B). Deze opleiding op kwalificatieniveau vier kent vier mogelijke uitstroomprofielen waaronder (sinds 2005) die van BOS-medewerker. Een student die afstudeert met dit profiel kan aan de slag in de driehoek van buurt, onderwijs en sport. Binnen het onderwijs kunnen afgestudeerden aan de slag in de functie van leraarondersteuner bewegingsonderwijs en sport (Lobos).
Vanaf het ontstaan van dit uitstroomprofiel is er onduidelijkheid over de rol die zij kunnen vervullen binnen het onderwijs. Volgens het kwalificatiedossier, het raamwerk dat onder andere de inhoud en het niveau van mbo-opleidingen weergeeft, kunnen afgestudeerde SB'ers, in het onderwijs onder verantwoordelijkheid van de bevoegde docent zelfstandig sport en bewegingsactiviteiten verzorgen. Sinds het ontstaan van dit uitstroomprofiel is veel gezegd en geschreven over hoe de zinsnede 'onder verantwoordelijkheid van' geïnterpreteerd moet worden. Voor de één betekent dit *'in aanwezigheid van'* voor een ander *'onder begeleiding op afstand'*. Op verzoek van de Tweede Kamer is met diverse partners uit het onderwijsveld het protocol bewegingsonderwijs opgesteld om te laten zien hoe vorm kan worden gegeven aan kwalitatief goed en veilig bewegingsonderwijs. In dit digitale protocol (*www.bondkbo.nl*) staat

ANITA RIEMERSMA

Roeien is samenwerken

ANITA RIEMERSMA

Ook op het mbo

een checklist met toelichting op onderwerpen als het leeraanbod, de leeropbrengst, het vakdidactisch en pedagogisch handelen en de randvoorwaarden.

Nederland op Olympische koers

Nederland koestert de ambitie om 100 jaar na de eerste keer in 2028 de Olympische Spelen te organiseren. De Tweede Kamer heeft in 2009 'ja' gezegd tegen het Olympisch Plan 2028. Binnen de doelen is er de ambitie om sport in de volle breedte een bijdrage te laten leveren aan de Nederlandse samenleving. Het gevolg hiervan is dat er meer aandacht zal zijn voor de kwaliteit en kwantiteit van het bewegingsonderwijs en dat niet alleen omdat de Olympiërs van 2028 de basisschoolleerlingen van nu zijn.

Meer en beter bewegen voor de jeugd

De KVLO start in 2010 met de campagne: 3+2: een vet fit idee! Deze campagne promoot voor iedere leerling drie uur per week gym op school (door een vakleraar) én een naschools sportaanbod van twee uur (voor PO en VO). Dit opdat elk kind, van 6 tot 18 jaar, iedere dag een uur onder deskundige begeleiding kan sporten en bewegen. Voor het mbo geldt een ambitie dat bewegen terugkomt in het curriculum voor minimaal vijf procent van de onderwijstijd. Met deze campagne wil de KVLO kinderen, ouders, docenten en andere betrokkenen in het werkveld van onderwijs en sport bereiken.

Wat leverde het congres in Groningen op? De kern van de boodschap vanuit het Instituut voor Sportstudies te Groningen (Mark Jan Mulder, Carin Bruining) was een verschuiving van onderwijs- naar kennis-instituut en een uitstroomprofiel van gymleraar naar sportontwikkelaar. Het cios Heerenveen (Obe Brandsma) schetste een model van samenwerking in de wijk in beweegteams, waarin professionele kracht en studenteninzet samenkomen. Vanuit het Huis voor de Sport Groningen (Jan Willem Nanninga) werden vraagtekens geplaatst bij de huidige lesgeefkwaliteit van de gymleraren en was er de vraag of het wenselijk is dat een ieder conceptueel moet kunnen denken en onderzoek moet kunnen plegen. Namens de KVLO (Miriam Appelman) was er de boodschap dat we de tijdgeest en politieke aandacht mee hebben. In de hectiek van de huidige ontwikkelingen is het zinvol structureel met elkaar in overleg te zijn om daarin van elkaar en aan elkaar te leren. Daarin past het momenteel om onderzoek te doen naar een versoepeld maar wel kwalitatief doordacht doorstromingsbeleid van mbo naar hbo.

De betrokkenheid van de ruim 60 deelnemers in de zaal was groot en dit was de bedoeling. Het is een onderwerp dat juist op de werkvloer regelmatig ter sprake komt en meningen waren er dan ook volop. Inhoudelijk ging de aandacht vooral naar de kwaliteitscriteria aangaande bevoegdheid en bekwaamheid. Consensus was er over de visie 'de beste professional op de beste plaats'. Bevoegdheid is eenvoudig aan te tonen met een diploma maar ook hier blijkt nog wel wat onduidelijkheid te zijn. Met welk diploma ben je nu bevoegd voor wat? Ben je in het bezit van een diploma Leraarondersteuner Bewegingsonderwijs dan ben je leraarondersteuner (niveau vier). Ben je in het bezit van een diploma van één van de academies voor lichamelijke opvoeding dan ben je leerkracht (niveau vijf). In de praktijk blijkt niet bij iedereen bekend waar de verschillen zitten tussen kwalificatieniveau vier en vijf. Termen als 'zelfstandig les kunnen geven aan' en 'coördineren van' komen namelijk op beide niveaus voor. Het gaat om het kader waarin zij plaatsvinden. Er is een groot verschil tussen zelfstandig een lesonderdeel of een les verzorgen ten opzichte van een heel jaar verantwoordelijk zijn voor elke les en de planning en evaluatie hiervan. Het coördineren van activiteiten kan op heel verschillende schaal worden uitgevoerd. Het kan zijn dat hieronder een sportdag en een sponsorloop binnen school valt maar het kan ook gaan om een structureel naschools aanbod in samenwerking met bijvoorbeeld de afdeling welzijnswerk van de gemeente en diverse sportverenigingen. Dat de schaalgrootte of omvang van de activiteiten bepalend is voor de competenties die dit vraagt mag duidelijk zijn. Waar liggen nu in het onderwijs in het algemeen de grenzen tussen een onderwijsondersteuner en een leerkracht? Een onderwijsondersteuner werkt altijd onder verantwoordelijkheid van een leerkracht en voert delen van een les uit. De leerkracht is verantwoordelijk voor het leerproces van de leerlingen, wordt geacht

planmatig te handelen en zorg te dragen voor ontwikkeling van de leerling en het curriculum. Het zal bijvoorbeeld altijd de leerkracht moeten zijn die de oudergesprekken voert over de vorderingen van de leerling. De leerkracht is ook verantwoordelijk voor het ontwikkelen en plannen van een lesprogramma. Ook de evaluatie maakt hier deel van uit.

Wat is bekwaamheid?

Bekwaamheid blijkt echter een lastig meetbaar begrip. Wat is 'de beste professional' en evenzeer 'wat is de beste plek'? Wanneer ben je bekwaam en hoe kun je dat aantonen? Wat ga je dan meten en hoe ga je dat meten? Is de kwaliteit om een gedegen langetermijnplanning te kunnen maken meer waard dan goed contact met de kinderen kunnen opbouwen? Is het aantal leerlingen dat meedoet aan een sport een indicator? Of gaat het erom dat er eens andere kinderen dan normaal met zo'n toernooi meedoen? Is het winnen van een schooltoernooi beter dan het realiseren van een veilige plek voor motorisch zwakke kinderen? Kun je de mate van enthousiasme en betrokkenheid van de leerkracht wel meten? Kun je onderzoeken in welke mate de leerkracht aansluit bij de belevingswereld van de kinderen? En is dit eigenlijk wel van belang of gaat het gewoon om veel bewegen? Het is gemakkelijk zo in een discussie over de waarden van onderwijs en de waarden van een goede leerkracht te komen. Wie kan eigenlijk vaststellen of iemand bekwaam is? Ben je dit zelf of is er iemand anders die dit over je kan zeggen en op basis waarvan dan? Bekwaamheid, kunnen we concluderen, is in elk geval een stuk lastiger meetbaar of kwantificeerbaar te maken dan bevoegdheid.

Aandacht voor inhoud en kwaliteit

Er is, hoe spijtig ook om te moeten vaststellen, nog een belangrijke reden om de kwaliteit van ons vak en de resultaten ervan te bewaken. We hebben een politiek kwetsbaar vak, waarvoor bijna doorlopend strijd voor de legitimering ervan moet worden geleverd en deze strijd wordt ook doorlopend met elan gestreden. Wanneer het rekenonderwijs landelijk slecht scoort worden er miljoenen in gepompt om de kwaliteit hiervan te verbeteren. Wanneer er twee incidenten uit de gymles het nieuws halen staat het belang van het vak meteen ter discussie. In dit licht achten wij het geen goed signaal om in de gedachte mee te gaan dat het vak bewegingsonderwijs, in tegenstelling tot het verdere onderwijs, wel op niveau vier kan worden aangeboden. Wij vinden bewegingsonderwijs namelijk net zo belangrijk als alle andere vakken.

Positief was de constructieve toon waarop het debat is gevoerd. Er is naar alle sprekers en deelnemers aandachtig geluisterd en genuanceerd gereageerd op elkaar. De meningen over de stellingen die waren gemaakt waren niet eensluidend maar dat geldt volgens de schrijvers wel voor het slotakkoord van de avond:
De hbo-er en mbo-er hebben elkaar nodig voor een compleet aanbod van bewegen en sport in en om school en de bereidheid om samen te zoeken naar een goede vorm van samenwerking is aanwezig.
Na jaren van aarzeling ontstaat er langzamerhand inzicht in de mogelijkheden van functie- en taak differentiatie met betrekking tot het inzetten van deze mbo-opgeleiden. De waarde van de BOS-medewerker wordt sterk bepaald door de omgeving waar hij/zij wordt ingezet. Ondersteuning van een vakleerkracht binnen en buiten school kan helpen bij een compleet onderwijs- en sportaanbod op school. Er kunnen afspraken worden gemaakt over op te zetten en uit te voeren voor-, tussen- en naschoolse bewegingsactiviteiten, eventueel in samenwerking met sportverenigingen en buurtwerk.
Op dit moment ziet het werkveld vooral mogelijkheden voor deze functionaris in bredeschool-omgeving. Uit steeds meer praktijkvoorbeelden blijkt dat er een uitstekende samenwerking tussen mbo- en hbo- opgeleiden mogelijk is waarbij men elkaar versterkt en aanvult waardoor binnen het primair onderwijs kinderen gestimuleerd worden tot meer en beter bewegen.

Er was dus een zaal vol mensen met aandacht en respect voor elkaar en het onderwerp. De schrijvers en deelnemers zien deze avond dan ook als een aftrap voor een constructieve periode waarin door hbo-ers en mbo-ers samen theoretisch verkend gaat worden wat ieders rol kan zijn bij het organiseren van bewegen en sport in en om school. Duidelijkheid over een ieders rol wat betreft bewegen en sport in en om het onderwijs zal helpen bij ons gezamenlijk belang. Dat is om uiteindelijk te komen tot hele generaties van motorisch goed toegeruste kinderen die een gezonde en actieve leefstijl hebben waardoor we een fysiek en sociaal gezonde samenleving stimuleren.

Maak werk van doorstroom

Een soepele en kansvolle doorstroom van het mbo naar hbo is volgens de KVLO van groot belang.
In de praktijk zijn er al diverse manieren waarop deze doorstroom wordt bevorderd. Op de ALO Amsterdam kunnen afgestudeerden van het mbo SB direct in het eerste jaar terecht zonder het doen van een toelatingstest. Indien zij een assesment doen kunnen zij, afhankelijk van het resultaat, ook in het tweede jaar instromen.
Het HIS in Groningen heeft in samenwerking met de mbo-opleidingen richting sport de Beroepskolom Sport Groningen opgericht. Dit overleg heeft geleid tot afspraken die nog steeds worden gehanteerd voor een soepele overgang van mbo naar hbo. Zo krijgen zij op het mbo een begeleidingscoach en bereiden zij met twee docenten (één van het mbo en één van het hbo) het assesment voor dat moet worden gedaan voor toelating op het HIS. Afhankelijk van het resultaat van het assesment wordt gekeken in welk jaar zij op het HIS kunnen instromen.

De KVLO zal in het bestaande contact met het mbo-achterbanberaad Sport en Bewegen kijken of zij tot een concretisering van samenwerking van mbo- en hbo-ers in en om het onderwijs kunnen komen om zo te zorgen dat de jongeren tot en met 18 jaar dagelijks een uur verantwoord kunnen bewegen en sporten. Ondergetekenden hopen dat het congres in Groningen daartoe een belangrijke stimulans is geweest en danken alle betrokkenen van harte.

Bronnen

- 'Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs', Min. VWS, 2008
- 'De onderwijsondersteuner; competentieprofielen en bekwaamheidseisen', SBL en Calibris
- 'Protocol bewegingsonderwijs', Bond KBO en anderen, 2008
- 'Rapport Leraarondersteuner LPBO'

Correspondentie:

wilter@hetnet.nl,
miriam.appelman@kvlo.nl

3+2 actienieuws

- CDA-manifest: meer bewegingsonderwijs op scholen
- Kiezen voor het Olympisch Plan betekent nú investeren in meer en goed bewegingsonderwijs
- Kinderen minder fit dan 30 jaar geleden
- Veelgestelde vragen over 3+2
- **3+2 in de media** In dit radio-interview geeft Wilbert Lamers van het Rijk van Nijmegen uitleg aan Omroep Gelderland over onze campagne 3+2
- Betuig je steun door je naam op *petitie.nl* achter te laten en/of een actiepolo te bestellen

(KV)LO nieuwsberichten

- **Mission Olympic: de beelden!** (2010-06-07) 'Heel Nederland op Olympisch niveau'. Dat moet Nederland zijn om in 2028 de Olympische Spelen te kunnen organiseren, aldus Ivo Opstelten. "Mensen moeten het beste uit zichzelf halen." Een goed voorbeeld daarvan werd vrijdag gegeven op de finale van Mission Olympic, een sportief evenement waar 5000 jongeren aan meededen.
- **Wéér bezuinigen: forse problemen voor scholen** (2010-06-03) Tekort cao loopt op tot 170 miljoen, bekostiging tot 200 miljoen. Het voortgezet onderwijs komt fors in de problemen, nu het demissionaire kabinet in de Voorjaarsnota de nullijn hanteert voor loonontwikkeling. Ook kent het kabinet geen prijsbijstelling toe op de materiële bekostiging. Zo wordt in totaal 70 miljoen euro bezuinigd op het voortgezet onderwijs. De maatregelen gaan uiteindelijk ten koste van de leerling, terwijl het kabinet daar op dit moment juist in moet investeren.' **Reactie KVLO:** Jilles Veenstra: Met deze formulering wordt het wel erg lastig om nog loonstijging te realiseren voor dit jaar. We zijn als bonden echter nog steeds van mening dat de werkgevers verenigd in de VO-raad verantwoordelijk zijn voor de inkomenspositie van de werknemers in het VO.
- **Voorzitterswisseling: Lord of the KVLO wordt JR** (2010-05-29) Met het overhandigen van de voorzittershamer heeft Gert van Driel vrijdag 28 mei, tijdens de voorjaarsvergadering van de KVLO in Haarlem, het voorzitterschap overgedragen aan Jan Rijpstra. Ook werd er met de nodige cadeaus afscheid genomen van staflid Hilde Bax en HB-leden Bert Boetes, Oscar Erken en Guus Klein Lankhorst.

En verder

- Stem op de toekomst van LO
- Onderwijsraad wil kleuterperiode uitbreiden
- Productinfo: De Freeplayer
- Lichamelijk-kinetische-intelligentie

Mediaberichten

- Nieuwe arbocatalogus-VO
- Voetbalfeest voor leerlingen speciaal onderwijs
- Analyse van sport in verkiezingsprogramma's (bron NOC*NSF)

KVLO kalender

- 15 mei tot 3 juli: Tacoyo trainer
- 30 juni: Second International Congress of Physical and Health Education Teachers
- Vanaf 23 aug. BVLO nascholingsweek
- Vanaf 7 sept. MRT-cursus (Hanze-Connect) (24)
- 15 sept. Bijscholingsdag golf op Papendal (3)
- 24 sept.+1 okt. 2 daagse basiscursus Levensreddend handelen (12)
- 29 sept. Themastudiedag Bruggen slaan voor po,vo en mbo (6) (inschrijving geopend)
- Start 29 sept. Basiscursus Motorische Remedial Teaching 2010-2011 (24)
- 7 okt. : Congres Dag van het sport-onderzoek
- 24 nov. Studiedag BO in Tilburg (6) (voor-aankondiging)

Vacatures

- Vacature vakleerkracht bewegingsonderwijs Het Rotsoord (VSO/Utrecht)
- Vakleraar bewegingsonderwijs (m/v) Locatie: Mariëndael, Doetinchem (speciaal onderwijs)

Tot slot

De laatste nieuwsberichten en meest recent bijgewerkte kalender zijn te vinden op *www.kvlo.nl*
Leden en, nu ook, niet-leden kunnen lid worden van de *digitale nieuwsbrief* (en nog regelmatiger een update krijgen) via de nieuwsbrief-link onderaan de homepage

Op kvloweb.nl zijn de links en mailadressen uit dit blad aanklikbaar! Hier kun je ook extra artikelen vinden (topic en non-topic) en illustrerende films e.d.
Meedoen met het stappenplan om registerdocent te worden? Ga naar *kvloregister.nl*

Inloginformatie (voor leden) is te vinden op het adresbriefje in de omslagfolie van dit blad.

MICKY LUINGE

Correspondentie:

webredactie@kvlo.nl

Beweegnorm

Met mijn leerlingen wilde ik het vorige week eens hebben over de Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen. Om er zeker van te zijn dat ik goed geïnformeerd was, besloot ik de originele publicaties eens op te zoeken van die norm. Dat viel nog niet mee, ik moest een nummer zien te bemachtigen van het Nederlands Tijdschrift voor Sociale Geneeskunde van tien jaar geleden. Via mijn oude ALO is het me uiteindelijk toch gelukt. Het bleek dat ik de normen inderdaad in mijn hoofd had zitten zoals ze origineel gepubliceerd zijn: volwassenen dienen vijf dagen per week minstens dertig minuten matig intensief te bewegen. Kinderen moeten elke dag zestig minuten matig intensief bewegen, waarbij de activiteiten minimaal twee keer gericht zijn op het verbeteren of handhaven van de lichamelijke fitheid (kracht, lenigheid, snelheid, uithoudingsvermogen en coördinatie). Maar waarom, vroeg ik me af, is de norm zoals hij is? Voor volwassenen vond ik in het artikel (en met wat verder zoeken) de volgende onderbouwing: vanaf een energieverbruik door activiteiten van ongeveer 1000 kcal per week ziet men positieve effecten op de gezondheid. Met name op het voorkomen van hart- & vaatziekten. Als je een half uurtje wandelt verbruik je zo'n 200 kcal, dus met vijf keer per week zit je dan aan die 1000 kcal. Maar zou je dan bij kinderen pas bij veel méér activiteit een effect op de gezondheid zien? Het artikel gaf me daar niet echt antwoord op. Het baseerde zich voor deze jeugdnorm weer op een ander artikel. Uiteraard wilde ik er nu ook het fijne van weten. Ook dat artikel opgevraagd: een engelstalig verhaal uit 1994. In het artikel las ik, kort samengevat, het volgende: We adviseren dat kinderen elke dag actief zijn. We weten niet hoeveel beweging genoeg is. We hebben echter geen redenen om aan te nemen dat het anders is dan bij volwassenen, dus alles bij elkaar opgeteld 30 actieve minuten op de meeste, liefst alle dagen van de week. Wel zijn er enige aanwijzingen dat regelmatige, aaneengesloten inspanning van matig tot hoge intensiteit bij adolescenten extra gezondheidswinst kan opleveren. We adviseren daarom dit minstens drie keer per week 20 minuten te doen. Geen woord over kracht, lenigheid, snelheid, uithoudingsvermogen en coördinatie. Als je erover nadenkt is het natuurlijk ook maar de vraag of sterker, sneller en coördinatief vaardiger wel iets met je gezondheid te maken heeft. Wat nog opvallender is: geen zestig maar dertig minuten per dag worden er geadviseerd. Ik vroeg me altijd al af waarom we voor kinderen twee keer zo streng zijn met die beweegnorm. Dat lijkt dus eigenlijk maar een slag in de lucht. Als je de statistieken op een rijtje zet dan blijkt ook dat de zeventienjarigen massaal niet voldoen aan de beweegnorm, maar de achttienjarigen al weer een stuk meer. Dat komt dus niet omdat ze meer zijn gaan bewegen, maar omdat de norm vanaf je achttiende een stuk soepeler wordt. Voor een groot deel van de kinderen is de beste manier om aan de beweegnorm te gaan voldoen dus eigenlijk: wachten tot je achttien bent. En als je in de tussentijd minstens zo'n dertig minuten per dag beweegt, zit je waarschijnlijk ook nog wel goed.

Mery Graal

FOTO: HANS DIJKHOFF

Gezond?

Voor het overzicht van scholingen en andere evenementen zie de kalender op de pagina van de webredacteur.

Scholingen in het najaar 2010!

Themastudiedag 'Bruggen slaan' voor alle onderwijstypen (6)

Op woensdag 29 september vindt op het Deltion College in Zwolle de tweejaarlijkse studiedag over actuele trends rond het bewegingsonderwijs plaats. Het thema is in deze tweede editie *'sport - bewegen - gezondheid - onderwijs'*, samengevat in de titel *Bruggen slaan.*
De studiedag wordt georganiseerd door KVLO, MBO-Raad, NISB, NOC*NSF en SLO in overleg met het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs. De studiedag wordt opgebouwd rond drie pijlers: de activiteiten van het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs, het Olympisch Vuur en het Convenant

De puntenwaardering voor de KVLO-Registratie staat bij de studiedagen op deze scholingspagina's tussen haakjes vermeld

ALIEN ZONNENBERG

Impressie BSM-studiedag Huizen

Gezond Gewicht. Het programma wordt zeer gevarieerd met vooraanstaande sprekers, een gemengde lunch- en sportmarkt en sportclinics bij wijze van personeelssport. De workshops zijn er in soorten en maten. Een paar voorbeelden: 'sportkaderopleidingen, een stimulans voor vereniging en school', 'de gezonde schoolkantine', 'gym's'cool, een digitale tool voor de vaksectie LO', 'effectiviteit interventies', 'JOGG in Zwolle' en natuurlijk de 'campagne 3+2'. Het is echt een dagvullend programma. Uitgebreide informatie over de dag staat op de website.Wil je helemaal bij zijn over welke actuele ontwikkelingen zich allemaal rond het onderwijs voltrekken, schrijf je dan zo snel mogelijk in.

Studiedag BO in Tilburg (6)

Op woensdag 24 november vindt de studiedag voor het BO plaats op de Fontys Sporthogeschool in Tilburg. Het thema is: *'Eerst zien, dan geloven'.* Het aanbod aan workshops zal zeer gevarieerd worden, maar 'leerprocessen van kinderen in bewegingssituaties' komt in verschillende uitingsvormen telkens naar voren. Zodra het programma rond is komt het op de site en gaat de inschrijving open.

Basiscursus EHBSO voor docenten LO (12)

Op de vrijdagen 24 september en 1 oktober 2010 is er opnieuw een *tweedaagse basiscursus 'Levensreddend Handelen'* in Zeist van 13.00-20.00 uur. De scholing is gericht op het werkterrein van de docent LO waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijdsgroep van de leerlingen.
De cursisten leren een systematiek te gebruiken zoals die ook door professionele hulpverleners wordt toegepast om acuut levensbedreigende situaties te onderzoeken en te behandelen. Hierdoor kunnen mensenlevens worden gered, invaliditeit beperkt en de samenwerking met de professionele hulpverlening verbeterd.
Nadere informatie en aanmelden via de KVLO-site of *corry.dijkstra@kvlo.nl*

Scholingsdag golf NGF/KVLO (3)

Op 15 september organiseert de NGF in samenwerking met de KVLO voor de tiende keer een Landelijke Bijscholingsdag Schoolgolf op het Nationaal Sportcentrum Papendal.

Deze dag is bedoeld voor alle collega's die iets met golf op school (willen) doen. Dit betekent dat het zowel een bijscholingsdag is voor oud-cursisten én een kennismakingsdag voor KVLO-leden die de applicatiecursus nog niet hebben gevolgd. Het thema van deze dag wordt: *lesvormen voor binnen en buiten*. De workshops hebben een duidelijke link met de schoolsituatie en er zijn ruim voldoende professionals aanwezig. Nadere details omtrent het programma volgen begin september. Elke deelnemer aan de bijscholingsdag krijgt cursusmateriaal. De deelnemers aan de kennismakingsdag krijgen een informatiepakket van de applicatiecursus schoolgolf. Na de lunch nemen deelnemers met een GVB en/of Handicap deel aan de wedstrijd op de Edese golfbaan. De beginnende golfers spelen hun wedstrijd op de Pitch en Putt baan van Papendal. Beide wedstrijden zullen gespeeld worden in de wedstrijdvorm Texas Scramble.
Inschrijven voor de Landelijke Scholingsdag Golf en de bijbehorende KVLO-NGF golfwedstrijden kan via *kvloscholing.nl.*

Scholingen van afdelingen en opleidingsorganisaties

Op de webkalender staan veel interessante scholingen en evenementen. Het is echt de moeite waard om regelmatig naar de site te gaan en informatie over nieuw aangeboden scholingen te lezen. Nog handiger is om lid te worden van de bijna wekelijkse nieuwsbrief!

Digitaal KVLO-portfolio

Meer dan 1200 KVLO-leden zijn lid van het Initiële Register en waarschijnlijk hebben velen voldoende punten gehaald voor toelating in het Beroepsregister. Op *www.kvloregistratie.nl* is veel informatie over het Register en het portfolio te vinden.

Correspondentie:

hilde.bax@kvlo.nl

Uitgebreide informatie over alle scholingen/evenementen?
Zie de kalender op *www.kvlo.nl*
Inschrijving of een verwijzing daarvoor via www.kvloscholing.nl en ook via de kalender op *www.kvlo.nl*

VOORJAARSVERGADERING KVLO

Op 28 mei vond een zeer feestelijke 148ste voorjaarsvergadering plaats in de prachtige ambiance van het Teylers Museum te Haarlem. De organiserende afdeling Haarlem vierde haar 100-jarig bestaan, hetgeen een warm onthaal door de gemeente en een mooie speech van de nieuwe wethouder Jack van der Hoek opleverde. Oscar Erken en Bert Boetes ontvingen vanwege hun verdiensten voor de schoolsport, respectievelijk bewegen & sport in het mbo, de KVLO-erepenning. Guus Klein Lankhorst kreeg als dank voor zijn bestuurswerk en Hilde Bax voor het opzetten van de registratie de zilveren speld. Jan Rijpstra nam naadloos de voorzittershamer over van Gert van Driel en gaf in zijn betoog aan dat het bij LO nog steeds draait om de leus van zijn leermeester Kan: 'Ontplegezontatie', ofwel ontspanning, plezier, gezondheid, prestatie. Harry Stegeman zette de relatie LO en Sport in een historisch perspectief en kwam tot de conclusie dat we de verlegenheid eindelijk voorbij zijn. Met warme woorden werd Gert van Driel op een groot scherm door velen toegesproken en bedankt voor zijn enorme inzet en deskundigheid en voor de verbindende wijze waarop hij als voorzitter opereerde (nog te zien op *www.kvlo.nl*). Hij ontving onder langdurig applaus uit handen van Jan Rijpstra het erelidmaatschap van de KVLO. Op een gezellige en druk bezochte afscheidsreceptie kon ieder nog persoonlijk afscheid nemen en werd het zonnige Haarlem een mooie herinnering aan deze bijzondere voorjaarsvergadering.

DVD FREERUNNING IN HET VO

De SLO heeft samen met het netwerk Freesport de dvd *Freerunning in VO* ontwikkeld, want freerunning is hot bij de jeugd. *Freerunning in VO* laat zien hoe dit voor leerlingen uit de onderbouw op een aantrekkelijke en veilige manier kan worden aangeboden binnen het bewegingsonderwijs. De dvd geeft voorbeelden van een parkour met tricks en een methodische opbouw en bevat een voorbeeld van een freerunningopdracht voor BSM. De dvd is te bestellen via *verkoop@slo.nl.* Beelden staan op *www.freesport.slo.nl*. Zie verder pag. 20 in dit blad.

LOOT- STATUS LEERLING Vanaf 1 maart 2010 geldt het nieuwe statustoekenningssysteem van NOC*NSF. De toekenning van de LOOT-status is hiermee gekoppeld aan de talentendatabase van NOC*NSF, die gevuld wordt door de sportbonden; zij leveren de namen van hun talenten aan. Als een leerling van de sportbond de status van [B] Belofte, [NT] Nationaal Talent of [IT] Internationaal Talent heeft gekregen, komt deze leerling in aanmerking voor LOOT- faciliteiten op één van de 29 LOOT-scholen. Met deze nieuwe richtlijn komt het statushandboek te vervallen.

ROL SCHOOL BIJ FITTE KINDEREN

Nederlandse kinderen uit groep 7 en 8 van de basisschool zijn significant minder fit dan hun leeftijdsgenootjes van dertig jaar geleden. Op een fitheidstest die ook in 1980 werd afgenomen scoorden ruim 2.000 kinderen veel slechter. Zelfs als de kinderen met overgewicht niet worden meegeteld, blijken de 'gezonde' kinderen van nu niet opgewassen tegen de kinderen van toen. Dat blijkt uit het promotieonderzoek (28 mei jl.) van Dorine Collard bij de afdeling sociale geneeskunde van het VU medisch centrum. Het oorspronkelijke onderzoek richtte zich op preventie van sport- en spelblessures bij kinderen door het volgen van een speciaal fitheidprogramma. Het risico op een blessure bleek voor fysiek inactieve kinderen veel groter wanneer zij opeens wél bewegen, dan voor kinderen die altijd al veel bewegen. Een goed lesprogramma helpt dit risico te verlagen. Beide uitkomsten pleiten ervoor om kinderen te stimuleren meer te bewegen. Collard: 'Sporten en bewegen zou op de basisschool weer meer aandacht moeten krijgen. Het is belangrijk dat kinderen leren bewegen en daarbij vaardigheden zoals kracht, snelheid, lenigheid en coördinatie verbeteren.'

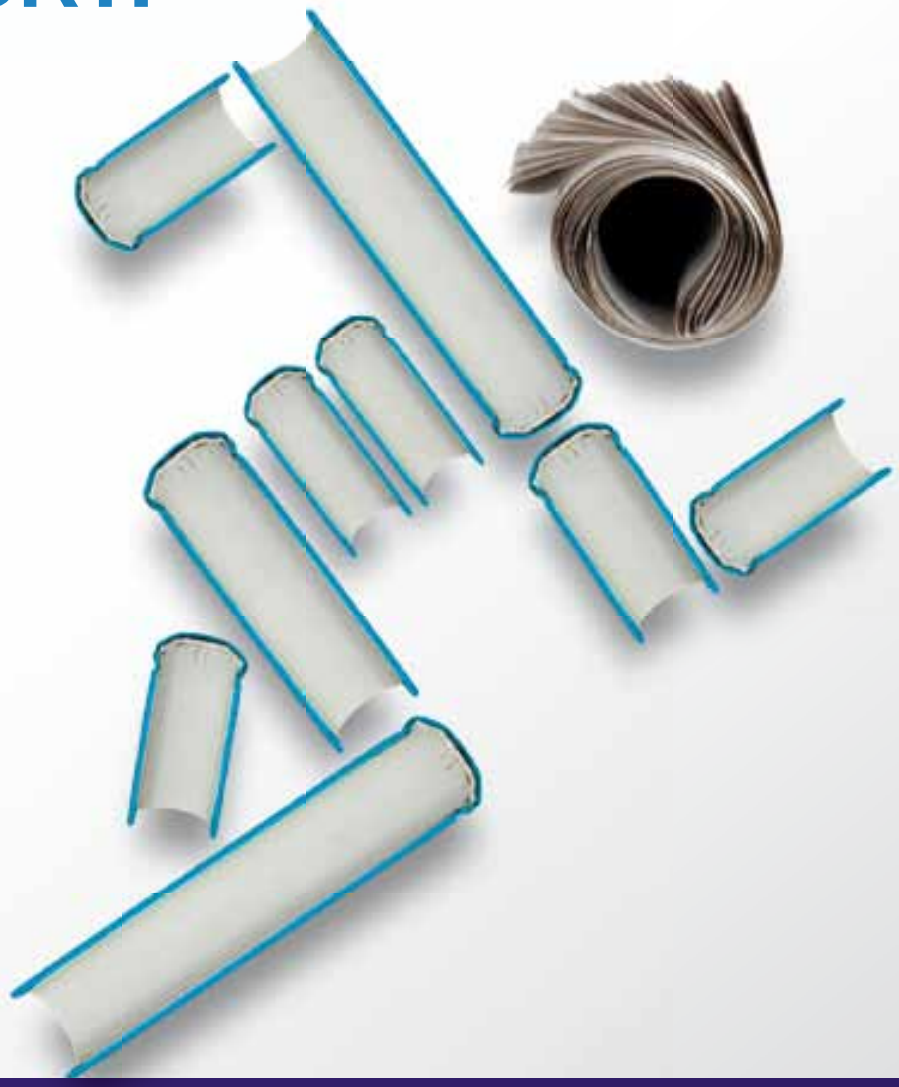
MAATSCHAPPELIJKE STAGE VO

Twee jaar na invoering blijkt het draagvlak voor de maatschappelijke stage breed en stevig, zowel in de breedte van de samenleving als onder de leerlingen die hebben deelgenomen. De verwachte grote problemen, zoals te weinig beschikbare en geschikte stageplaatsen, zijn niet ontstaan. De spreiding over de verschillende sectoren van het vrijwilligerswerk wordt steeds minder eenzijdig. Volgens de eindrapportages van SenterNovem (2009) loopt de grootste groep leerlingen maatschappelijke stages in de sectoren ouderen- en gehandicaptenzorg (19,3%) en goede doelen (18,7%), sportverenigingen (11,2%) en de eigen school (10,2%). Op 77% van de scholen komen sportverenigingen als stageplekken voor. Er kan nog extra geïnvesteerd worden op het interne draagvlak bij de scholen en onder de ouders. Ook zal er in verdere groei geïnvesteerd moeten worden. Na hun maatschappelijke stage scoren leerlingen iets lager op altruïsme, maar hoger op de mate waarin leerlingen het vanzelfsprekend vinden om vrijwilligerswerk te doen en de kans om vrijwilligerswerk te doen buiten de stage (Bekkers et al., 2009).

DATUM NATIONALE SPORT WEEK 2011 BEKEND De achtste editie van de Nationale Sport Week is van zaterdag 16 tot en met zaterdag 23 april. Het hele winterseizoen worden clinics georganiseerd in samenwerking met onder meer de NSkiV en de KNSB met kortingsacties om kennis te maken met diverse winterse sporten in de Nederlandse sneeuw- en ijsbanen. Nadere info verschijnt op de website en in de nieuwsbrief van de nationale sportweek.

BEREIKBAARHEID BUREAU Gedurende de periode van de zomervakantie is de KVLO beperkter bereikbaar. De afdeling rechtspositie is gedurende de weken 29 t/m 32 alleen voor noodgevallen bereikbaar. Hoofdbestuur, staf en medewerk(st)ers wensen u een prettige vakantie.

→ BRUGGEN SLAAN TUSSEN LICHAMELIJKE OPVOEDING EN JEUGDSPORT?

SPORTIMPULS; De Praktijkreeks

SPORTIMPULS is een unieke reeks van tien praktische uitgaven over verschillende takken van sport voor leraren lichamelijke opvoeding, trainers en studenten in deze beroepsgroep. In iedere uitgave wordt een sport behandeld aan de hand van tal van heldere praktijksituaties, gebaseerd op een heldere visie en uitgevoerd in nauwe samenwerking met de betreffende sportbond.

De praktijkreeks SPORTIMPULS is met recht de verbindende factor tussen lichamelijke opvoeding en jeugdsport! Bestel vandaag nog uw exempla(a)r(en) via **www.janluitingfonds.nl**. Ook voor meer informatie kijkt u op de genoemde website.

Jan Luiting Fonds

In samenwerking met Arko Sports Media

Aan deze actie zijn geen kosten verbonden.
GEWOON GRATIS!

huski

wintersport
outdoor
zeilkampen

Bent u al op de hoogte?

Maak kennis met de zomeractiviteiten van Huski Reizen

Lijkt het u niet ontzettend leuk om met uw leerlingen naar Friesland of de Belgische Ardennen te komen om daar een onvergetelijk kamp te beleven?

Om u een beeld te geven van de mogelijkheden die Huski u kan aanbieden, willen wij u, samen met een collega graag uitnodigen om met ons mee te gaan op onze gratis promotiedagen!

Ga naar **www.huski.nl/promo** voor meer informatie en data.

Post- en bezoekadres:
Lichtschip 67, 3991 CP Houten

Telefoon:
+31(0)30 8000 600

Email:
info@huski.nl